

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

B 110029

TAGAJÁNLÁSOK

1940 - BEN

KÉZIRATUL

B U D A P E S T
1 9 4 0

B110029

A kiadásért felel: Kibédi Varga Sándor.

15901 Sárkány Nyomda R.-T. Budapest, VI., Horn Ede-utca 9. Tel.: 122-190, 326-066.
Igazgatók: Wessely Antal és Wessely József.

TAGAJÁNLÁSOK

1940 - ben.

AZ I. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

SZASZ KÁROLY-t, a magyar országgyűlés képviselőházának volt elnökét, a M. T. Akadémia levelező tagját, az I. osztályba *tiszteleti* tagnak ajánljuk.

Szász Károlyt 1922-ben választotta meg tagjai közé a M. T. Akadémia, s ő ettől az időtől kezdve az Akadémia I. osztályában rendkívül értékes munkát végzett. Ajánlása nem is szorulna bővebb megokolásra — annyira közsímert a munkássága, — de néhány vonással mégis megemlékezünk kitűnő érdemeiről.

Szépirodalmi bírázataiban megvan mindaz, ami a bírálatot kiemeli a napi kritika könnyenmúló életéből: az irodalomtörténeti szempont, a művészi állásfoglalás, a meggyőző érvelés, a stílus előkelősége. Olyan időben, amikor a kritikai rovatokat nagyobbára a részrehajlás ellenző szelleme tartotta megszállva, Szász Károly színi bírálati megnyugvást jelentettek az irodalmi ítélkezésben bizni óhajtó közönség számára. Könyvismertetéseit a nemzeti hagyományok tisztelete, igaz magyar szellem, bátor szókimondás jellemezte, kapcsolatban az ízlés finomságával és a nyelv magyarosságával. Önéletrajzi jellegű munkáiban különösen lebilincselő író. Emlékezéseiből kiérezni a nemes szív dobbanásait, előadó módja átizzik lelke tűzétől.

Mint tanulmányíró legbehatóbban a magyar színmű multjával és a magyar színészet történetével foglalkozott. Ezekből a tanulmányaiból nőtt ki nagy gonddal kidolgozott összefoglaló munkája: *A magyar dráma története.* (1939.) Ezt a monográfiáját — életének főművét — a tudományos kritika egyhangú elismeréssel fogadta; s méltán, mert a

nagynevű író drámairodalmunk fejlődésének nyomozásában nem a már eddig megjelent feldolgozások adataiból és megállapításaiból merített, hanem gazdag olvasottságának első forrásaiból: magából a színművek szövegéből. Anyaggyűjtésének gondossága épen olyan példaadó, mint ítéleteinek tárgyilagossága. Ezt a tudományos munkáját az utókor még akkor is forgatni fogja, amikor már híre sem lesz sok más, ma még nélkülözhetetlenek látszó monográfiának.

A M. T. Akadémia félszázados szellemi pálya nagyértékű munkásságának nyújtja az érdem koszorúját, ha Szász Károlyt tiszteleti tagjainak sorába emeli.

Alszeghy Zsolt l. t.	Moravcsik Gyula l. t.
Áprily Lajos l. t.	Németh Gyula r. t.
Brisits Frigyes l. t.	Papp Ferenc r. t.
Csathó Kálmán l. t.	Petrovics Elek l. t.
Császár Elemér t. t.	Pintér Jenő r. t.
Csúry Bálint l. t.	Pukánszky Béla l. t.
Fest Sándor l. t.	Ravasz László t. t.
Förster Aurél r. t.	Rédey Tivadar l. t.
Gulyás Pál l. t.	Solymossy Sándor r. t.
Gyomlay Gyula t. t.	Szidarovszky János l. t.
Horváth János r. t.	Szinnyei Ferenc r. t.
Husztí József r. t.	Szinnyei József íg. és r. t.
Keményfy János l. t.	Thienemann Tivadar l. t.
Kéky Lajos l. t.	Vargha Damján l. t.
Klemm Antal l. t.	Viszota Gyula r. t.
Láng Nándor r. t.	Voinovich Géza t. t.
Melich János íg. és r. t.	Zlinszky Aladár r. t.
Mitrovics Gyula l. t.	Zsigmond Ferenc l. t.
	Zsirai Miklós l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Alulírottak az I. osztály A) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk **Draskóczi és Jordánföldi IVÁNKA ENDRE**-t, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetem magántanárát és megbízott előadóját, az Akadémia klasszikus filológiai bizottságának meghívott tagját.

Ivánka Endre az antik görög szellemi élet és középkori kapcsolatainak külföldön is elismert kiváló kutatója, akinek hazai és külföldi folyóiratokban eddig több mint

30 magyar, német és francia nyelvű dolgozata jelent meg.

Az antik korra vonatkozó kutatásainak középpontjában Aristoteles és Poseidonios áll. Idevonatkozó dolgozatai közül szorosabb értelemben vett filológiai problémákkal foglalkoznak az aristotelesi „Peri psyches” [*Sur la composition du „de anima” d’Aristote* (Revue Néoscholastique de Philosophie 1930.)], „Metaphysika” [*Die Polemik gegen Platon im Aufbau der aristotelischen Metaphysik*: (Scholastik 1934.)] és „Problemata” [*Die Quelle von Aristoteles Problemata XXVIII. 4.*: (Wiener Studien 1936.)] című munkák szerkezetére, felépítésére és forrásaira vonatkozó tanulmányai. Jelentős új eredményeket tárnak fel azok a dolgozatai, amelyekben a kappadókiai egyházatyák művei alapján Poseidonios „Peri kosmu” című elveszett iratának egyes részeit rekonstruálja [*Die Quelle von Ciceros de natura deorum II. 45—60. Poseidonios bei Gregor von Nyssa* (Égyetemes Filológiai Közlöny 1935.); *Poseidonios bei den kappadokischen Kirchenvätern* (Byzantinische Zeitschrift 1936.)]. Az antik művelődéstörténet területére vezet az a tanulmánya, amelyben az aristotelesi „Politika” VII. könyvének egy részét genetikus kapcsolatba hozza a Nagy Sándor-féle városalapításokkal, továbbá az előbbivel együtt megjelent másik dolgozata, amely az antik kereskedelmi utak és kulturális érintkezések összefüggését vázolja (*Die Aristotelische Politik und die Städtegründungen Alexanders des Großen. — Wege des Verkehrs und der kulturellen Berührung mit dem Orient in der Antike. Zwei Studien zur antiken Geschichte.* [Magyar-Görög Tanulmányok 4.] Bp. 1938.)

Ivánka kutatásainak másik, az előbbivel szorosan összefüggő területe: az antik görögség hatása a nyugati és keleti középkor szellemi életére. Több értékes tanulmánya foglalkozik a platonizmus, aristotelizmus és neoplatonizmus utóéletével és e szellemi áramlatoknak a Kelet és Nyugat közti ellentétek kialakulásában játszott szerepével. [*Orient et Occident. Une contribution au problème du schisme*: (Irenikon 1932.); *A nestorianizmus és a monophysitizmus szellemtörténeti háttere* (Theologia 1936.); *Kappadokia teológiai műveltségének gyökerei* (u. o. 1936.); *Renaissance-kutatás és teológia* (u. o. 1938.); *Aristotelismus und Platonismus im theologischen Denken. Westliche und östliche Theologie* (Scholastik 1939.); *Zur Philosophie Wl. Solowjews. Russland und Vätertheologie*. (Orientalia Christiana 1933.) stb.] E körbe tartozó munkái közül külön ki kell emelnünk azt a dolgozatát, amely

egyben előadásnak volt szánva a háború miatt elmaradt VI. nemzetközi bizantinológiai kongresszus számára [*Konstantin császár kereszténysége újabb megvilágításban.* (Theologia 1939.) Ebben a szerző széles történeti perspektívában állítja be Nagy Konstantin császárnak a kereszténységgel szemben tanúsított magatartását, rámutat annak neoplatonikus gyökereire és meggyőzően bizonyítja a Konstantin által épített három templom (Hagia Dynamis, Hagia Sophia, Hagia Eirene) elnevezéseinek ugyane gondolatkörből való származását.

Ivánka széleskörű kutatásai a magyar művelődés körét sem hagyják érintetlenül. A hazai középkor szellemi életéhez becses adalékokat nyújt három dolgozata [*László mester esztergomi prépost könyvtára 1277-ben* (Theologia 1937); *Két magyarországi plébániai könyvtár a XV. században* (Századok 1938.); *Egy kassai kódex útja a XV. században* (Magyar Könyvszemle 1939.)]. Kutatásai alapján a hazai reneszánszkor *Iskolázás és népművelés-éről* a Domanovszky Sándor szerkesztésében megjelenő „Magyar Művelődéstörténet” II. kötetében ad összefoglalást.

Ivánka Endre e röviden vázolt tudományos munkássága mögött egy kiváló képességű, nagy munkabírású, céltudatosan dolgozó kutató bontakozik ki, akinek tudós egyéniségében szerencsésen egyesül a filológus beható forrásanalízise, a történész széles látóköre és a filozófus szellemi irányú elmélyedése.

A kifejtettek alapján az a meggyőződésünk, hogy Ivánka Endrét eddigi tudományos munkássága teljes mértékben méltóvá teszi az akadémiai tagságban rejlő kitüntetésre és hogy megválasztása esetében az Akadémia értékes munkaerővel gyarapodnék.

Vári Rezső r. t.

Láng Nándor r. t.

Förster Aurél r. t.

Husztí József r. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Szidarovszky János l. t.

Laziczius Gyula l. t.

Az I. osztály nyelvtudományi alosztályában megürült *levelező* tagsági helyek egyikére **TAMÁS LAJOS**-t, a Kir. Magyar Pázmány Péter-Tudományegyetem ny. rk. tanárát ajánljuk mély tisztelettel.

Gazdag és sokoldalú munkásságában Tamás Lajos elsősorban az oláh nyelvvel és történelemmel foglalkozik nagy elmélyüléssel és széleskörű, alapos tudományos ké-

szültséggel. Amikor általános romanisztikai kérdéseket boncol, akkor is élesen világít rá a balkáni latinság különleges problémáira. *Zur begrifflichen Entwicklungsgeschichte von lat. ROMANUS* (Ung. Jb. 1935) c. tanulmányában a *romanus* népnév fogalmi fejlődését rajzolja meg, kimutatva, hogy az oláhok a *român* nevet csak Dácián kívül, e tartomány teljes kiüritése után vehették fel. *Zur Phonologie des Lateinischen und des Balkanromanischen* (Arch. Eur. C.-Or. 1937) c. tömör okfejtésében nemcsak a román nyelvek történetének egyik legfontosabb és legbo nyolultabb kérdésére, a vulgáris latin magánhangzó-rend szer fejlődésére talál új és maradandó értékű megoldást, de egyben megvilágítja a balkáni latinság különálló helyzetét és a római birodalom többi népétől való korai elszigetelődésének okait.

Ismételten és nagy alapossággal foglalkozott Tamás az oláhság erdélyi kontinuitásának kérdésével. Már *A románység őshazája és a kontinuitás* (Jancsó Benedek-Emlékkönyv 1931), továbbá *Az oláhok népi nevééről* (Egy. Phil. Közl. 1933) és *Sur l'unité de la nation roumaine* (N. Rev. de H. 1933) c. tanulmányaiban kimutatja a kontinuitás elméletének egyes gyöngéit. A *rómaiak, románok és oláhok Dácia Traianában* c. nagy művében (1935, franciául is *Romains, Romans et Roumains dans l'histoire de la Dacie Trajane*, Arch. Eur. C.-Or. 1935—36 és külön) rendkívül alapos és gazdag tudományos felkészültséggel vizsgálja ugyanezt a kérdést minden részletében. Teljesen kikapcsolva a történelmi forrásokat, éles kritikával boncolja adatait s belőlük, valamint az oláh nyelvből, annak a balkáni latinságban elfoglalt helyzetéből, idegen nyelvekhez való kapcsolataiból, meg a helynevek módszeres tanulmányozásából megállapítja az oláh nyelv és az oláh népiség kialakulásának valóságos helyét és lefolyását. E munkája, mely élénk visszhangot vert fel a külföld tudományos irodalmában s szerzőjének sok dicsőséget és elismerést hozott, szigorúan tudományos módszerével s maradandó eredményeivel nemcsak egyik legfontosabb eseménye e kérdés körül zajló irodalomnak, de egyszersmind a probléma legkiválóbb megoldása is.

Fontos csoportot alkotnak Tamás tudományos munkásságában a magyar-oláh nyelvi és művelődési kapcsolatokra vonatkozó tanulmányok. Lehetetlen itt valamennyi idevágó dolgozatát felsorolni. *Die ungarischen Lehnwörter im Rumänischen* (I—II, Ung. Jb. 1928—29) c. tanulmányában az oláh kancelláriában kiállított szláv okleve-

lek adatanyaga alapján elemzi a XIV—XV. századi magyar nyelvi és művelődési hatást az oláh nyelv régi magyar kölcsönszavainak tükrében. Fontos részletproblémákat old meg következő tanulmányaiban: *Az oláh nyelv magyar jövevényszavainak másodlagos l-jéről* (Magy. Nyelv 1930); *Oláh ag — ómagyar -aγ* (Magy. Nyelv 1930); *Über die ungarischen Zeitwörter im Rumänischen* (Arhiva 38. évf. Omagiul profesorului J. Barbulescu); *Di un probabile calco linguistico della Palia de la Orăștie* (Studi Rumeni 1930). E körbe tartozó egyik jeles munkáját: *A magyarországi latin s-ezés az oláhban* (Magy. Nyelv 1933), melyben az oláh nyelv latin jövevényszavainak magyaros alakján mutatja ki, hogy a nyugati művelődés hullámai elsősorban a magyarok révén érték az oláhokat, az Akadémia a Sámuel—Kölber-jutalomdíjjal tüntette ki. Az oláhra gyakorolt magyar művelődési hatás méreteit, körülményeit, fontosságát világítja meg *L'âme roumaine et la Transylvanie* (Nouv. R. de Hongrie 1932); *Az erdélyi román-ság* (A történeti Erdély c. gyűjteményes kötetben); *Két román regényíró* (M. Szemle 1931); *Magyar középkor a Dunamedencében* (M. Szemle 1939) stb. tanulmányaiban. Viszont *Legrégibb oláh jövevényszavunk kormeghatározásához* c. munkájában a magyar nyelv oláh elemei időrendjének fontos kérdését tisztázza. A magyar-oláh nyelvi érintkezésekre vonatkozólag még számos kisebb-nagyobb dolgozata hozott maradandó tudományos eredményeket (*Une illusion de la linguistique roumaine*, R. des Ét. H. 1928; *Aveszál* Magy. Nyelv 1929; *Falcsa, falka* uo.; *Bákány* uo. 1930.; *Magyar csók* ~ *oláh tuc* uo.; *Oláh felíort* < *magyar feljارات* uo. 1931; *Cepenyált* uo.; *Básgulubás* uo. 1932; *Bezerő* uo.; *Brók* uo.; *Magyar cire* ~ *oláh țără* uo.; *Szaun* uo.; *Cu nechimurluita* uo.; *Burduguósza* Nyelvtud. Közl. 1931; *Bödölő* Magy. Nyelv 1933; *Belecreală* uo. 1933; *Oláh ev magyar év* uo. 1934; *Cheltea* uo.; *Csüdötelek* — *Cuștelnic* uo. 1937. stb.).

Fontos Tamás kritikai munkássága is: *Périodiques linguistiques roumains* (R. des Ét. H. 1928) az oláh tudományos folyóiratok magyar vonatkozású anyagának kritikai ismertetését adja, a háború utáni oláh nyelvészet magyar vonatkozásairól másutt is beszámol, (Nyelvtud. Közl. 1931, 1933.) s *Az oláh történetírás régi és új arca* (M. Szemle 1934) éles szemmel rajzolt, egységes képet ad. *Sur la méthode d'interprétation des cartes de l'Atlas linguistique de Roumanie* c. munkájában rámutat azokra a módszertani hibákra, melyek útján egyes külföldi tudósok téves

következtetéseket vontak le az oláh nyelvatlasz adataiból. *Piscina rotunda* címen (Magy. Nyelv 1934) egy oláh nyelvésznek a magyar helynévanyag magyarázatában elkövetett egyik súlyos botlását igazítja ki. Nagyszámú könyvismertetésében, melyek az Ung. Jb., a M. Könyvszemle, a Studi Rumeni, az Egy. Phil. Közl., a Magy. Nyelv, a Zft. für Ortsnamenforschung; a Jahrbuch für Geschichte Osteuropas, a Literaturblatt f. germ. u. rom. Phil.; az Arch. Eur. C.-Or., a R. des Ét. H. stb. lapjain jelentek meg, az egyszerű ismertetésen felülemelkedve nemcsak mélyrelátó szemmel boncolja az egyes műveket, de gyakran bőséges, új adatokkal egészíti ki az ismertetett anyagokat s ezek nem egyszer érdekes új eredményekre vezetnek.

E gazdag és nagyfontosságú romanisztikai munkásságon kívül Tamás a magyar és az általános nyelvészeti kutatást is több értékes eredménnyel gyarapította. *Legrégibb magyar szójegyzékeink es szaváról* (Magy. Nyelv 1938) írt kitűnő tanulmányában egy többévtizedes homályt oszlátott el véglegesen, s *A Besztercei és Schlagli Szójegyzék néhány latin-magyar szópára* c. munkája a középkori hazai latin nyelvre vonatkozó ismereteinket bővítette rendkívül érdekes adatokkal. *Általános (szociális) érvényű hangkülönbségek a nyelvi ábrázolásban* (Magy. Nyelv. 1939) c. dolgozata finoman boncol kényes, általános nyelvészeti problémákat.

Tamás Lajost eddig végzett sokoldalú, nagy elmélyedésről, éles ítélőképességről s rendkívül tudományos felkészültségről tanúskodó munkássága méltóvá teszi arra, hogy Akadémiánk a levelező tagsággal kitüntesse. Megválasztásával az Akadémia értékes munkaerővel gyarapodik, kinek azon a rendkívül fontos tudományos területen, amelyet művel, még kétségtelenül igen sok mondanivalója lesz.

Szinnyei József ig. és r. t.

Melich János ig. és r. t.

Pais Dezső l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Szidarovszky János l. t.

Ligeti Lajos l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Az I. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk **BABITS MIHÁLY** költőt és szépirot.

Ez az ajánlás nem szorul bővebb indoklásra, csak késedelme. Babits Mihály kortársa volt annak a fiatal írócsoportnak, mely mozgalmat kívánt irodalmunkban. Tehetsége, sokirányú adományai, ritka műveltsége kiemelték a sorból, a mozgalom egyik vezérének tekintették, noha nem harcos természet, nem is fordult soha az irodalmi mult ellen, melynek igazi tisztelője. Az irodalmi forrongás korszaka ma már elcsendesült, komoly értékei fölemelkedtek az egységes irodalom körébe; egyeseket — elsősorban Babits Mihályt — tagjaivá választott a Kisfaludy-Társaság, mely egyik feladatának az irodalmi hagyomány ápolását tekinti.

Babits költőnek az, amit a szó szoros értelmében 'akadémikus költőnek' lehet nevezni; azzá teszi tudós felkészültsége, emelkedett életnézete, egyetemes műveltsége, hódolata a tiszta művészet iránt, érzelmi világának mélysége, s mindig új próbákra csábító formagazdagsága. Egészen elkülönül a világtól, valóban csak a költészetnek és a költészetben él. Közvetlen és őszinte, de magával, s nem a közönséggel szemben. Nemcsak akkor költő, amikor írószobájába zárkózik; jól jegyezték meg róla, hogy költőivé változtatja maga körül a mindennapi életet, még betegségét is, verseinek tanúsága szerint. Legújabb nagy műve, *Jónás könyve*, a bibliai tárgyának bibliás magyar nyelven, mélyen egyéni, jelképes költeménye. Jeles műfordító. Egészen beleélte magát a görög ókor szellemébe; onnan hozta *Oedipus király* kitűnő fordítását, s egy eredeti kis tragédiáját, *Laodameia* címűt, mely hangban, szellemen egészen görög mű hatását kelti. Megszólaltatta magyarul a régi vallásos himnuszokat, egész kötetben, *Amor Sanctus* címmel. Amit maga is a nemzetének adható legnagyobb ajándéknak nézett: lefordította az egész *Divina Commediát*. E fordításnak különös érdeme, hogy — ami szinte elképzelhetetlen volt — egyfolytában olvasható és érthető, a szokott részletes magyarázó jegyzetek nélkül, amelyek megakadályozták a mű költői élvezetét. E művét épen most tüntette ki Olaszország a san-remói nagy jutalommal. — 'Könyvről-könyvre' eljutott Shakespeare-ig, *A vihar* fordításáig. Shakespeare-ről azt vallja, hogy gaz-

dagsága nem a színpadról, csak könyvből érthető igazán; ehhez mért alapos gonddal készült fordítása. Ezekén kívül más költőkből is sok kisebb műfordítása van, melyeket *Pávatollak* címen gyűjtött kötetbe.

Hasonlóan változatos szépprózairói munkássága: realisztikus megfigyelésektől rejtelmes tárgyakig s a szatiráig terjed. Első regénye, a *Gólyakalifa*, egy lelki hasadás, két-lelkűség története; magában áll irodalmunkban. — *Timár Virgil fia* gyönyörű rajza serdülő fiúban annak, mint némitják el a színesebb élet csábításai a hála és a komolyabb élet hívó szavát; az író az utóbbiak mellett marad. Nagy regénye, *A halál fia*, egy egész korszakot rajzol, az író ifjú- és férfikorát, a mi korunkat. A régi egyszerű munkás életmód megúnása, a lábra kapott könnyelműség, mely az anyagiakból átcsap az erkölcsre s szétfoszlatja a középosztály ideáljait és elporlasztja lába alatt a földet, — ez a regény veleje. Ebben az imbolygásban egy öreg aszszony mesteri képe az útmutató, aki minden csapás után talpra állítja a családot a hegyoldali kis szőlő erejéből. — Egy korszak hű és művészi tükre ez a regény; két más regénye a legújabb kor túlzásainak szatirája.

Tanulmányai részben időszerű kérdések megvitatásai, de mindig magas, általános szempontokhoz emelkednek, még akkor is, ha csak apró cikkeknek látszanak, mint a *Keresztül-kasul az életemen* c. kötetben. Valóban monumentális alkotás *Az európai irodalom története*, korunk legműveltebb s egyben legeredetibb magyar könyve. (Természetesen ide torkollnak vagy innen szakadnak ki más világrészek irodalmi is.) Mindenről saját ismerete, tulajdon élménye alapján beszél; sehol átvétel, kölcsönzés, hivatkozás, — mindenütt eredeti, üde benyomás. E mű nem csupán írójának, hanem egész korunknak becsületére válik.

E munkásság már terjedelménél fogva is elismerést érdemel; színvonala pedig a legfelső fokon mozog mai irodalmunkban.

Még nem oly régen számos költő és író tartozott az I. osztály körébe. Számuk az utóbbi időben lepadt. Ha e hiányon segíteni kívánunk — ami helyes volna —, az első, aki előtt e kör megnyílik, teljes érdemmel Babits lehet.

Voinovich Géza t. t.
 Petrovics Elek l. t.
 Pukánszky Béla l. t.
 Rédey Tivadar l. t.

ZOLNAI BÉLÁ-t, a szegedi Ferenc József-Tudományegyetem ny. r. tanárát tisztelettel ajánljuk az I. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak.

Zolnai Béla első dolgozata 1912-ben jelent meg. Jelenleg ötven éves. 1922-ben a M. T. Akadémia Sámuel-díját, 1923-ban az Ordódy-díjat nyerte el. 1923-ban a budapesti egyetemen az összehasonlító irodalomtörténet magántanárává habilitáltak. 1925 óta a francia filológia ny. r. tanára a szegedi egyetemen. Számos elődást tartott külföldi egyetemeken és kongresszusokon a magyar irodalom és tudomány köréből. A párizsi Société de Linguistique választott tagja. A Nyelvtudományi, Philológiai és Irodalomtörténeti Társaságok választmányi, a szegedi Dugonics-Társaság igazgatósági tagja. Dolgozatai az Egyetemes Philológiai Közönyben, az Irodalomtörténetben, az Irodalomtörténeti Közleményekben, a Magyar Nyelvben, a Nyelvtudományi Közleményekben, a Revue des Études Hongroises-ben, a Nouvelle Revue de Hongrie-ban, a Literaturblatt für germ. und romanische Philologie-ban, a Budapesti Szemlében, a Magyar Szemlében stb. jelentek meg.

Zolnai Béla, mint Riedl Frigyes tanítványa azok közé tartozik, akik a legújabb irodalmi jelenségeket be tudták vonni a filológiai kutatás körébe. E mellett Katona Lajos összehasonlító módszerét is alaposan elsajátította, a magyar, német és francia filológia területén egyformán végzett kutatásokat. Mint Gombocz Zoltán, a genfi Bally, valamint a müncheni Vossler követője, hazánkban ő tett legtöbbet a stilisztika újabb irányainak meghonosítása terén.

Zolnai Béla nagyterjedelmű és széleskörű tudományos munkásságáról itt csak röviden számolhatunk be. Sokszor alapvető, a tudomány legújabb szempontjait és módszereit érvényesítő kutatásokat végzett. Több kisebb dolgozata a magyar-német szellemi érintkezések köréből való (*Szigligeti drámáinak külföldi elemei*. 1913—14.). Tárgytörténeti dolgozatok: *A Fehér László-ballada helye a folklórban és a világirodalomban; Mátyás-mondáink eredete és fejlődése a külföldi mondatörténet megvilágításában; Mikes Leveleskönyvének francia és angol forrásai*, amik végérvényesen eldöntötték a levelek fiktív jellegét; Rákóczi könyvtárának bibliográfiai megállapítása. Több dolgozatában kimutatja, hogy a francia janzenizmus és a Port-Royal szellemi légkörében lettek íróvá Mikes Kelemen és II. Rákóczi Ferenc. Mikes szellemi arcképét három nagy tanulmányában rajzolta meg. Rákóczi vallásosságáról a fejedelem kiadatlan francia kéziratái és posthumus publikációk

alapján ő rajzolt képet, Rákóczi alakját bevonva a magyar irodalomtörténet körébe. *A gallikanizmus visszhangja Magyarországon* (1933), *Zrinyi világa* (1938), *Irodalom és biedermeier* c. könyve egy-egy szellemi jelenségnek európai hátterét világítja meg.

A stilisztika köréből tizenhárom nagyobb dolgozata jelent meg, amelyek a magyar és külföldi stílustörténet gazdag anyagára támaszkodnak: *Esztétikai szempontok a nyelvtudományban* (1920), *Az idegen szavak* (1922), *A látható nyelv* (1926), *Körmondat és tiráda* (1928), *Szóhangulat és kifejező hangváltozás* (1939), *Szavak sorsa, magyar gondolatformák* (1939), *A magyar stílus* (1940).

Irodalomelméleti dolgozatai: *Magyarcélú filológia* (1926), *Irodalmunk és az irodalomtudomány* (1927), *Az irodalmi gondolat* (1928), *Az ókorszemlélet változásai* (1938, franciául is a párizsi Coopération Intellectuelle „*Vers un nouvel humanisme*“ c. kötetében) és több kisebb tanulmány.

Zolnai Béla mint széles látókörű, francia műveltségű irodalomtörténész mindenképen nyereségére válhatik Akadémia munkásságának.

Császár Elemér ig. és t. t.

Pintér Jenő r. t.

Horváth János r. t.

Pukánszky Béla l. t.

AZ I. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

Az I. osztályba *külső* tagnak ajánlom **VALÉRY PÁL**-t, a francia bölcselmi költőt és költői bölcselőt.

Hazájában a legműveltebb írók és műbírálok bálványozzák, mint kora legmélyebb és legtisztább költőjét; külföldön kevésbé ismerik; magyarra le van fordítva néhány költeménye és tanulmánya.

Költői műveiben a szerkezetnek Poe Edgar elve szerint szinte geometriai szabályosságára törekszik; nem hiába kezdett tanulmányt Leonardóról; általában nagyra tartja a görög geometriát. Hosszú hallgatása alatt megnyílt előtte a hangok zenéje, a szavak fénye és titkos értelme, a költői nyelv mágija.

Költői műveinek főtárgya önmagának keresése, elmé-

lyedés a belső világba. Az író műve az ő szemében a vágyak és elgondolások kitárulása, mély és örök formáikban. Sokáig néma szemlélője volt az eszmék felhőinek, míg ráébredt a vágyra, hogy e tűnő világból megmentsen valamit. Egy dialógusában Sokrates bánkodik azon, hogy eszméi belevesztek üres szavakba; szánja azokat a műveit, melyek nem születtek meg. Nem egy költeménye magasztalja a hajnal pillanatát, mikor ébred a lélek, az élet- és a tett-vágy.

Művészeti tanulmányaiban nem a létesült művet vizsgálja: az alkotó erő és munkája érdekli; „a kezét érdekes látni, nem a vonalat, melyet húz”. Elgondolásában a műalkotás alakítja művészt: nő és nemesül általa. Tanulmányaiban közvetve szintén önnön elveit magyarázza; magát nézi az előtte folyó vizek tükrében, mint Narcissus. Többet mond maga, mint amennyit tárgyából kiolvashat. Ha a kor valamely jelenségét vizsgálja, mintegy leszáll a földi valósághoz, de hamar visszamenekül gondolatai köreibbe, mint az európai szellemről s ennek válságáról szóló fejtegetésében. Sok befejezetlen tanulmánya mind csak előszó és készület egy ki nem fejlett főműhöz.

Marcel Proustról írva, felhossa, hogy nehéz olvasmány; de azt mondja: áldani kell a mai korban a nehezen olvasható írókat; ők nem csupán maguknak, hanem a nagy íróknak gyűjtenek olvasókat.

Ezt önmagáról is mondta.

Voinovich Géza t. t.

• A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

A II. osztályba *tiszteleti* tagnak ajánljuk **DOMANOVSKY SÁNDOR** igazgató és rendes tagot.

Igazgató taggá 1933-ban történt megválasztása után is folytatta alapvető munkálkodását középkori elbeszélő forrásaink kritikai feldolgozása és kiadása terén (*Anonymus és a II. Géza-korabeli Gesta*, Századok, 1933; *Kézai és a húnkrónika*, Károlyi-Emlékkönyv, 1933; *A magyar királykrónika XIV. századi folytatása*, Berzeviczy-Emlékkönyv, 1934; *Simonis de Keza Gesta Hungarorum; Chronici hungarici compositio saeculi XIV.*, *Scriptores rerum Hungaricarum*, I. 1937.; a „Magyarország újabbkori tör-

ténetének forrásai" c. sorozatban megjelent újabb kötete: *József nádor iratai*, III. 1935.) mintaszerű kiadásban közül gazdag anyagot politikai-társadalmi történetünk számára.

A művelődéstörténet fogalmáról és feladatairól szóló tanulmánya (*Előszó*, Magyar Művelődéstörténet, I., 1938.) a nemzeti önismeret, a történeti módszer és a bölcelet szempontjait szövi mély egységbe össze. A középkori magyar társadalom és állam fejlődését széles európai távlatokba állította be a nemzetközi kongresszusokon bemutatott tanulmányaival. (*La formation de la classe nobiliaire en Hongrie*, Varsó, 1933. *Der ungarische Nationalstaat im Mittelalter*, Zürich, 1938.)

Baráti nemzetekkel tudományos együttműködésünket szolgálta többek között *Károly Róbert és Lokietek Ulászló* c. tanulmánya. („Magyarország és Lengyelország”, Budapest-Varsó, 1936) és Magyar Történetének finn kiadása (*Unkarin Historia*, Helsinki, 1937.) — Tudományos külsőbe burkolt politikai ellenségeskedéseket utasít vissza nagyhatású kötetével: *La méthode historique de M. Nicolas Jorga*, 1938.

Hivatkozunk kivételes tekintélyére, amellyel a magyar tudományosságot a történettudományok nemzetközi szervezetének vezetőségében képviselte. Hatalmas energiájára, amellyel itthon nehéz időkben nagyszabású, nemzeti öntudatunkat erősítő tudományos vállalkozásokat vezetett és hozott létre (a *Századok*, az *Újabbkori Források*, a *Tanulmányok a magyar mezőgazdaság történetéhez*, a *Magyar Történelmi Társulat Könyvei*, a *Magyar Művelődéstörténet* szerkesztése).

Szilárd valóságérzéke és fáradhatatlan idealizmusa emelte ki őt a magyar szellemi élet bizalommal övezett vezetői közé.

Károlyi Árpád t. t.
Angyal Dávid t. t.
Hóman Bálint íg. és r. t.
Szentpétery Imre r. t.
Lukinich Imre íg. és r. t.
Eckhart Ferenc r. t.
Hajnal István r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. BACSÓ JENŐ urat, a debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetemen a polgári törvénykezési jog ny. r. tanárát tisztelettel *levelező* tagul ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia II. A) alosztályába.

Bacsó Jenő 1877. május hó 2-án született Debrecenben. 1905-től 1914-ig a máramarosszigeti jogakadémia tanára volt, 1914-ben a debreceni jogakadémia, majd ugyanabban az évben a debreceni tudományegyetem tanára lett. Harmincöt évi tanári működése során elsősorban a polgári törvénykezési jogot művelte, de e mellett több éven át a kereskedelmi és váltójog, valamint a római jog előadása is feladata volt.

A hazai tudományos irodalmat nagy számú és igen értékes művel gyarapította, amelyek a polgári törvénykezési jog tudományának fejlődését jelentős lépésekkel vitték előre.

Első jelentősebb dolgozata *Peralapító cselekmények* címmel jelent meg (1908). Ezt nyomon követte *A jogvédelem előfeltételei a polgári perben* című alapvető monográfiája (1910., 277 l.), amelyben a perjog tudományának leglényegesebb kérdései közül a perelőfeltételeket, valamint a keresetjog problémáit világította meg a jogirodalom addigi eredményeinek beható elemzése és bírálata kapcsán. A mű eredeti állásfoglalásai erős egyéniségről és komoly tudományos elmélyedésről tesznek tanúságot. Az 1911: I. t.-c.-ben foglalt polgári perrendtartás egyik kiemelkedő jelentőségű fejezetét dolgozta fel *A felülvizsgálati eljárás* címmel megjelent monográfiája (1915., 304 l.), amelyben a per fogalmából kiindulva bőséges teret szentel a perorvoslatok elméletének kifejtésére is. Ez a mű a perjogi kódex-szel kapcsolatos monográfia-irodalomnak egyik legbecsesebb darabja.

Gazdag tanári tapasztalatokra támaszkodva írta meg két tankönyvét. *A polgári perrendtartás tankönyve* c. műve a törvény rendelkezéseinek tudományos rendszerezése, kiegészítve az elméleti ismereteknek világosan és érthetően összefoglalt lényegével (1917., 328 l.). Ugyanaz a kiváló tudományos szellem és kiforrott pedagógiai készség nyilatkozik meg *A végrehajtási eljárás jog tankönyve* c. művében is (1917., 314 l.).

Kisebbségi terjedelmű tanulmányai sorából kiemelést ér-

demelnek: 1. a jogerőtan egyes kérdéseit megvilágító két értekezése (1915., 1935.); 2. *A polgári per célja* c. dolgozata, amely a perben az anyagi igazságra törekvés mellett törlelkesen lándzsát (1931.); 3. *A fellebbvitel újabb szabályozása a polgári perben* c. munkája, amely az 1930: XXXIV. t.-c. fellebbviteli szabályait értékeli (1933.); 4. *Az ügyvédi költség megállapítása iránti eljárás jogi természetete* c. értekezése (1933.); 5. *A tudományos perjog* c. tanulmánya, amelyben a perjog tudományos művelésének létjogosultságát meggyőző erővel bizonyítja (1937.); végül 6. *A polgári perrendtartás két rendelkezése* c. értekezése, amelyben perrendtartásunk korszerűségét egyfelől az igazmondási kötelezettség biztosítékai, másfelől a felülvizsgálati eljárás elemzése kapcsán mutatja ki (1938.).

A felsorolt tudományos munkák ékes bizonytságot tesznek arról, hogy dr. Bacsó Jenő a jeles munkálkodásuk által kítünt azoknak a magyar tudósoknak sorába tartozik, akik közül Akadémiánk alapszabályai értelmében a levelező tagokat választani kell. Éppen ezért tiszteletteljes ajánlásunkat megokoltnak tartjuk.

Kolosváry Bálint r. t.

Szladits Károly l. t.

Illés József r. t.

Nizsalovszky Endre l. t.

Vinkler János l. t.

Tisztelettel alulírottak **dr. BALÁS P. ELEMÉR** urat, a Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem nyilvános rendes tanárát a Magyar Tudományos Akadémia II. A) alosztályának levelező tagjául ajánljuk.

Balás P. Elemér megelőző bírói és ügyészi szolgálat után mintegy két évtizedet az igazságügyminisztérium törvényelőkészítő osztályában töltött el, három év óta pedig a M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem magyar polgári törvénykezési tanszékének tanára. Önálló műveinek, folyóiratokban megjelent tanulmányainak, értekezéseinek, cikkeinek száma a százat megközelíti. Ez Balás P. Elemér munkásságának külső képe. Munkásságának túlnyomó része a büntetőjog körébe esik. Büntetőjogi kutatásai, fejtegetései felölelik mind a büntetőjog dogmatikáját, mind a pozitív jog ismertetését és fejtegetését, mind a büntetőjognak a jog más ágaival fennálló összefüggéseit tárgyazó kérdéseket. A büntetőjog dogmatikája körébe vágó munkái közül kiemeljük a M. T. Akadémia Jogtu-

dományi Bizottságának kiadványai közt: *Az okozatosság büntetőjogi problematikája* címmel az 1936. évben megjelent és 219 nyomtatott lapra terjedő művét, továbbá az Angyal Pál-Emlékkönyvben az 1933. évben *Funkcionális felelősség a büntetőjogban* címmel, a Finkey Ferenc-Emlékkönyvben *A közveszélyű bűncselekmények lényege* címmel, a Degré Miklós-Emlékkönyvben az 1937. évben *Degré Lajos és a végszükség problémája* címmel megjelent terjedelmes tanulmányait. A pozitív büntetőjog körében kiemeljük *Az árdrágító visszaélésekről szóló törvényről* az 1917. évben, *A tisztességtelen verseny büntetőjogáról* az 1923. évben, *Az uzsoráról szóló 1932. VI. törvény-cikkről* az 1932. évben megjelent kommentárjait. A büntetőjognak más jogágakkal fennálló kapcsolatait kutatja a büntetőjog és a közigazgatás kapcsolatairól *A mai magyar közigazgatás* 1936. évi kötetében megjelent nagyobb tanulmánya.

Ámbár szintén a büntetőjog körébe esik, mégis külön kell megemlékezni Balás P. Elemérnek a sajtójog terén kifejtett tudományos munkásságáról. A sajtójoggal ugyanis Balás P. Elemér nemcsak büntetőjogi szempontból foglalkozott, amely vonatkozásban legkiemelkedőbb munkája *A sajtódeliktum-ról* az 1922. évben 60 lapnyi terjedelemben a Magyar Jogi Szemle hasábjain megjelent tanulmánya, hanem magánjogi vonatkozásban is, amikor példának okáért a kártérítési problémákat fejtegette *A kártérítési sajtójog* című tanulmányában (Polgári Jog, 1930. és 1931. évf.). A sajtójog körében nem lehet említés nélkül hagyni a sajtójogi bírói gyakorlatot ismertető s most már évről-évre folytatódó összefoglalásait *A sajtó könyvtára* című gyűjteményes munkában.

Munkássága a büntetőjog körén túl kiterjed a magánjog területére is. Önálló nagy tanulmánya a Jogászegyleti Értekezések sorában az 1933. évben 50 lapnyi terjedelemben *A kártérítés a Magánjogi Törvénykönyv törvényjavaslatában* címmel jelent meg. Ugyancsak a törvénykönyv tervezetének a bírálata körébe tartozik *A szerződést megerősítő mellékkikötések* című, végül *A szerződési bíróság* címmel megjelent értekezése.

A magánjog körébe vágó irodalmi működésének külön fejezete a szerzői jog körébe eső munkáit öleli fel. Különösen ki kell emelni ennek a munkásságának körében *A rádió, szerzői jog, sajtójog* címmel, *A szerzői jogi reformtörekvések* címmel, a *Szerzői magánjogunk de lege ferenda* címmel megjelent, egyenkint mintegy félszáz

lapra terjedő tanulmányait és a szerzői jog terén új szempontokat feltáró tanulmányát, amely *Szerzői jog és dologi dinamizmus* címmel a Szladits-Emlékkönyvben jelent meg.

A kép teljessége kedvéért meg kell még említeni Balás P. Elemérnek a versenyjog körébe eső tanulmányait, a jogtudomány általános részébe vágó értekezéseit, amelyen egyebek között *A döntvény visszaható erejéről*, *A jog és az irodalom viszonyáról* írott tanulmánya, a polgári perjog körében *A modern perjogi tudomány fejlődési irányáról* a Kolosváry-Emlékkönyvben, továbbá *A feltétlenül semmis ítéletek-ről* a Jogállam 1930. évi kötetében megjelent tanulmányait s végül német, francia és olasz nyelven a magyar jog ismertetését tárgyazó számos cikkét.

Önként felmerül a kérdés, hogy a jog egész területén szerteágazó ez a munkásság nem jelenti-e a munka felhasználhatóságát. A felmerülő kérdésre határozott nemmel kell válaszolnunk. Balás P. Elemér munkája a jog minden területén elmélyült, komoly, tudományos munka. Ha a magyarázatát keressük annak, hogy ilyen kiterjedt munka miképpen lehet minden irányban alapos, elmélyülő munka, ezt egyrészt abban találjuk meg, hogy Balás P. Elemér életének minden idejét az ismeretek szerzésére, rendszerezésére és az élet jelenségeinek megismerésére fordítja, másrészt abban, hogy ismereteinek bősége és gondolkodásának rendszerező képessége lehetővé teszi számára az összefoglaló, áttekinthető szemléletet. Balás P. Elemér az embert, a társadalmi életet, az élet összes jelenségeit, a jogot, a jogintézményeket, a pozitív jogszabályokat nem a maguk különállásában, elkülönültségében szemléli, hanem mintegy — egészen a transzcendentális magasságokig emelkedő egésznek a részeit. A részletekre vonatkozó fejtegetéseit általános bölcséleti felfogás fűzi össze.

Balás P. Elemér tudományos munkásságának ezt a jellegzetességét szemléltetően tárja elénk *Az okozatosság büntetőjogi problematikája* címmel megjelent és fentebb már említett fő munkája. Ennek a sokat vitatott nagy kérdésnek minden részletét nemcsak a büntetőjog, a jogfilozófia, sőt az egyetemes filozófia szempontjából világítja meg, hanem konklúzióiban a gyakorlati élet számára is hasznavehető és eredeti felfogást tükröztető eredményeket szűr le. Bőségesen foglalkozik az okozatosság problémájának dogmatörténetével, minden egyes felfogással kapcsolatban kifejti a maga önálló kritikai véleményét, s vé-

gúl arra a megállapításra jut, hogy az okfoglalom a jogászt nem mint jogi, nem is mint filozófiai, hanem mint egyfelől gyakorlati, másfelől természettudományi fogalom érdekli. És bár e szerint a jogfogalom mint nem elsősorban jogászai fogalom kifejtése a bölcsélet és természet-tudomány körébe esik, mégis a bíró korrigálhatja a szakértő esetleg hiányos tudását.

Balás P. Elemérnek most említett legjelentősebb munkája, amely a M. T. Akadémia Jogtudományi Bizottságának kiadványai közt jelent meg, és a fentebb részletesen ismertetett tudományos munkássága kellő alapot nyújtanak arra, hogy őt azzal a nyugodt meggyőződéssel ajánlhassuk levelező tagul, hogy megválasztásával Akadémiánk jogtudományi bizottsága igen értékes munkást fog nyerni, másrészt ezzel az elismeréssel Akadémiánk Balás P. Elemér további munkásságának erőteljes fokozást fog adni.

Vladár Gábor l. t.

Dékány István l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Szladits Károly l. t.

Marton Géza l. t.

Nizsalovszky Endre l. t.

Dr. GRATZ GUSZTÁV volt m. kir. pénzügy- és külügyminisztert teljes tisztelettel ajánlom a Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya A) alosztályában megüresedett egyik *levelező* tagsági helyre.

Dr. Gratz Gusztáv a legkiválóbb magyar közírók egyike, rendkívül széles felkészültséggel, nagy igazmondással és eszméihez való állandó ragaszkodással. A könyv-írás terén a következő nagyobb munkákat adta ki:

Nemzetközi Jog. 1899.

Alkotmánypolitika. 1900.

Tisza Kálmán. 1902.

Die äußere Wirtschaftspolitik Österreich-Ungarns: Mitteleuropäische Pläne. 1925. (Az I. fejezet Schüller Richárd műve, a II—IV. fejezeteket Gratz Gusztáv írta.)

Der wirtschaftliche Zusammenbruch Österreich-Ungarns: Die Tragödie der Erschöpfung. 1930. (Az I. fejezet Schüller Richárd műve, a II-at Gratz Gusztáv írta.)

The Economic Policy of Austria-Hungary during the war in its external relations. (Die Äußere Wirtschaftspolitik című munkának némileg átdolgozott angol kiadása.) 1928.

A dualizmus kora. Két kötet. 1934.

A forradalmak kora. 1935.

Deutsch-ungarische Probleme. 1938.

A mai világ képe c. munka 2. kötetének I. fejezete és II. fejezetének túlnyomó része. 1939.

Ezek közül *A dualizmus kora* című kétkötetes és *A forradalmak kora* című egykötetes mű nemcsak gondos adatgyűjtésével, hanem a helyzetek bátor megvilágításával is magára vonta az egész politikai világ figyelmét, és forrásmunkának tekinthető.

Németül és angolul kiadott könyveivel igen nagy szolgálatot tett az országnak a magyar érdekek védelmében.

Az alábbi folyóiratoknak és újságoknak:

Magyar Szemle,

Revue de Hongrie

The Hungarian Quarterly

Külügyi Szemle

Ung. Jahrbücher (Berlin)

Magyar Jogi Szemle

Esprit International (Paris)

Berliner Monatshefte

Europäische Gespräche

Archives Diplomatique et Consulaires (Bázel)

Politique Etrangère (Paris)

Zeitschrift für die Zölle und Verbrauchssteuern (Potsdam)

Neue Freie Presse, Pester Lloyd, Neues Wiener Tagblatt, Pesti Napló stb.

állandó munkatársa volt Gratz Gusztáv, és azokat nagyjelentőségű cikkeivel gazdagította. A folyóiratok névsora maga mutatja, hogy úgyszólván az egész művelt világon ismerik nevét és szívesen veszik okfejtéseit.

Gratz Gusztáv egyik nevezetes működése vonatkozik arra, hogy szerkesztésében és kiadásában jelent meg 1921-ben *A bolsevizmus Magyarországon* című munka, Andrassy Gyula gróf, Berzeviczy Albert, Matlekovits Gyula és báró Wlassics Gyula közreműködésével, viszont *Ungarisches Wirtschaftsjahrbuch* címen 1925, tehát tizenégy év óta, *The Hungarian Economic Yearbook* címen tavaly adta közre magyar évkönyvét, amely igen nagy fáradságról, nagy hozzáértésről és kitűnő szerkesztői érzékről tesz tanúságot.

Mindezek alapján tisztelettel ajánlom a M. T. Aka-

demiának dr. Gratz Gusztáv levelező taggá való megválasztását.

Hegedüs Loránt íg. és t. t.

A M. T. Akadémia II. osztályának A) alosztályában betöltésre váró *levelező* tagsági helyek egyikére mély tisztelettel ajánljuk **HELLER ERIK dr.** szegedi egyetemi ny. r. tanárt, a büntetőjogi irodalom kiváló művelőjét.

Heller Erik 1880. május 15-én született. Atyja Heller Ágost, a neves fizikus, előbb főreáliskolai tanár, majd a M. T. Akadémia főkönyvtárnoka volt.

Heller irodalmi munkásságát 1912-ben a Büntetőjog Tára hasábjain kezdte meg, s azóta számos nagyobb művel és sok igen értékes kisebb tanulmánnyal gazdagította büntetőjogi irodalmunkat. Több figyelmet érdemlő dolgozata jelent meg német, francia, görög és olasz nyelven. A *magyar büntetőjog tankönyve* 1931—1937. kitűnő kritikai feldolgozását adja az általános tanoknak. Újabb értekezései közül kiemelkednek: a *Materiális anyagi bűnösség*, 1936; *Anyagi jogellenesség és büntetőjogi reform*, 1938; *Tettazonosság és azonosság*, 1939 című tanulmányai, melyekben széles irodalmi alapon, s több megfontolást érdemlő új gondolatot vetve fel, a büntetőjog legnehezebb kérdéseit tárgyalja. Kongresszusi véleményei irányítvágók, könyvbírálati messze túlhaladják az egyszerű ismertetés kereteit.

Kitartó és magas színvonalon álló munkásságával Heller teljes mértékben rászolgált arra, hogy Akadémiánk tagjai sorába válassza.

Balogh Jenő íg. és t. t. **Erekly István** r. t.
Finkey Ferenc t. t. **v. Surányi-Unger Tivadar** l. t.
Angyal Pál r. t. **Buza László** l. t.

Jelentősebb munkái:

I. Nagyobb művek:

1. *Bűnvádi perrendtartás a fiatalok bűnügyeiben, figyelemmel a törvényhozás feladataira.* 1912.

2. *A becsület védelméről szóló 1914: XLI. t.-cikk.* 1914. (Bűnügyi Szemle törvénytára V. füzet.)

3. *A hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914: XL. t.-cikk.* 1916. (Bűnügyi Szemle törvénytára IX. füzet.)

4. *A magyar büntetőjog tankönyve. Bevezetés és általános rész. I. fél-kötet. 1931. — II. fél-kötet 1937.*

II. Különnyomatban megjelent értekezések és előadások:

1. *Adalékok a büntetéskiszabás alapvető kérdéseire törvényhozási és ítélkezési szempontból.* 1914. (Különnyomat a Balogh Jenő születése 50. évfordulójának ünnepére kiadott Büntetőjogi Dolgozatok c. műből.)

2. *Die Reform des Jugendstrafrechts in Ungarn.* Sonderabdruck aus Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft XXXI. Band, 1910/11.

3. *Ungarischer Vorentwurf zu einem Gesetz über das Verfahren in Strafsachen von Jugendlichen.* Sonderabdruck aus Z. f. d. ges. Strwiss. XXXIV. Band, 1912/13.

4. *Az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló törvény ismertetése.* (Jogászegyleti előadás.) 1922. Különnyomat az Ügyvédek Lapja 1922. évi 4., 5., 6., 7. és 8. számaiból.

5. *Igazságosság és jog.* Magyar Jogi Szemle könyvtára, 1923.

6. *La dottrina del tentativo nel progetto Rocco.* Estratto dell'Annuario di diritto Comparato e di Studi legislativi. 1930.

7. *Le misure di sicurezza in sostituzione o complemento delle pene.* Estratto dal Volume degli Studi in onore di Ugo Conti per il trentesimo anno di ordinariato. 1932.

8. *A biztonsági rendszabály jövője.* Különnyomat az Angyal Pál-Emlékkönyvből. 1933.

9. *Materiális alanyi bűnösség.* Különnyomat a Finkey-Emlékkönyvből. 1936.

10. *Az exemptio varitatis a bírói gyakorlatban.* Különnyomat a Degré Miklós-Emlékkönyvből. 1937.

11. *Anyagi jogellenesség és büntetőjogi reform.* Különnyomat a Menyhárth-Emlékkönyvből. 1938.

12. *Tettazonosság és azonosság.* Különnyomat a Kólosváry-Emlékkönyvből. 1939.

III. Kongresszusi vélemények:

1. *Quelles sont les mesures à prendre envers les adultes anormaux (arriérés, faibles d'esprit) manifestante des tendances dangeureuses? — Ces mesures sont-elles*

applicables aux enfants de la même catégorie? Congrès pénitentiaire international de Londres. 1925.

2. *Die Beziehungen der Zivil- und Pönalsanktionen.* Gutachten zum II-ten, im Jahre 1937 im Haage abzuhaltenden Kongress für Rechtsvergleichung. Még nincs közétéve.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak múlt évi ajánlatunkat megújítva, tisztelettel hozzuk javaslatba a tekintetes Akadémia II. osztályának B) alosztályába *rendes* tagul **NAGY MILÓS**-t, az országgyűlési könyvtár igazgatóját, Akadémiánknak 1927 óta levelező tagját.

Főleg a magyar történet legújabb korára vonatkozó s ezért nemzetpolitikai szempontból is jelentős irodalmi tevékenységét a múlt évi tagajánlások során részletesen ismertettük. Ezúttal csak legújabb, előbbi ajánlásunk óta kifejlesztett tudományos munkásságáról számolunk be.

Két legutóbbi nagyobb tanulmánya közül az egyikben (*Országrészeink a magyar történetben*) az Alföld, a Dunántúl, Erdély és a Felvidék történetünkben vitt szerepét rajzolja meg külön-külön, finom tollal, nemzetünk múltjának világos áttekintése alapján s kellőképpen figyelembevéve a geopolitikai szempontokat is. Az utolsó helyen említett országrészünkéről szóló fejezetet Akadémiánknak múlt esztendei közülésén olvasta fel. Másik tanulmányában a *Catastrum locorum inclyti regni Hungariae* címen 1784 körül készült s ma kéziratban az Országos Levéltárban őrzött hatalmas hivatalos összeállítás nyomán nagy szorgalommal dolgozta fel a magyar földbirtokok XVIII. századvégi megoszlását a főúri és különféle kategóriájú nemesi családok, a kincstár, a katolikus egyház, a kiváltságos helyek és a sz. kir. városok között. Ezzel lehetővé tette, hogy nemcsak a magyar rendi társadalom utolsó félszázadának egyes csoportjait állíthassuk világosan szemünk elé, de az egyes rétegek politikai súlyának társadalmi és gazdasági alapjait is érdemlegesen megismerhessük.

Újabb bírálati közül az egyikben Gyalókay Jenő Az erdélyi hadjárat 1849 nyarán c. művéről nyújt mintaszerű ismertetést, a másikban pedig Akadémiánk Szent István-

Emlékkönyvének három kötetéről az eddig legbehatóbb, 20 lapra terjedő, kritikai méltatást adja. Akadémiánkat szolgálta azokkal a (öt-hat) véleményes jelentéseivel is, amelyeket a főtitkár, illetőleg az osztálytitkár felkérésére külföldre, nagyrészt kéziratot művekről írt.

A lefolyt évben is ő állította össze a hazánkról szóló közlést a Párizsban megjelenő *Annuaire Interparlementaire* legutóbbi évfolyama számára. Evvel kapcsolatban említjük meg, hogy az 1936-ban megalakult *Institut International d'Histoire Politique et Constitutionnelle*, melynek elnöke Joseph Barthélemy, nagy hírű párizsi egyetemi tanár, az Institut de France tagja, múlt év július 17-én Liège-ben tartott közgyűlésén Nagy Miklóst, mint egyetlen magyart, tagjai sorába választotta.

A fentiekben ismertetett komoly és nagyértékű tudományos munkásságra hivatkozva újból melegen ajánljuk jelöltünknek a rendes tagok sorába való megválasztását.

Angyal Dávid t. t.

Madzsar Imre r. t.

Hodinka Antal r. t.

Markó Árpád l. t.

Gyalóky Jenő r. t.

A II. osztály B) alosztályába *rendes* tagul ajánljuk **dr. TÓTH ZOLTÁN**-t, a pécsi Erzsébet-Tudományegyetem ny. r. tanárát, akit Akadémiánk 1925-ben megjelent, nagy feltűnést keltett s Lévay-díjával kitüntetett „*Mátyás király idegen zsoldosserege (A fekete sereg)*” c. munkájának nagy sikere után 1927-ben választott meg levelező tagjává. Ez alkalommal természetesen csak az azóta publikált munkáit emeljük ki.

Tóth Zoltán a középkori magyar hadtörténet kiváló művelője, aki a hadszervezeti és taktikai kérdések megvitatásával középkori hadtörténetünknek sarkalatos kérdéseit tisztázta. Ebbeli tanulmányainak eredményeit a Magyar Történelmi Társulat *Magyar Művelődéstörténetének* a múlt évben megjelent I. és II. kötetében foglalta össze: *A hadakozó nép* és *A hadviselés átalakulása* című földolgozásaiban. Az előbbiben azt tárgyalja, hogy a lovasnomád könnyű fegyvernemét a királysággal hogyan váltotta föl a nyugateurópai nehéz lovagi fegyvernem és harcmodor és hogy ez a változás milyen mélyreható volt az egész szervezetet gyökeresen átalakító hatásában. A második a középkori nagy változások idejében, főképp Zsigmond és

Mátyás korában mutatja be a magyarság harcos rendjét, az átalakulásban a könnyű lovasság újra föltámadását, Mátyás ragaszkodását a hagyományokhoz, a zsoldossereg jelentőségét, de vele együtt a nemesség elszokását is a hadi terhektől. Ha egyesek következtetéseinek egyes pontjait nem is osztják, kétségtelenül az ő érdeme a problémák meglátása, az eldöntésükhöz szükséges anyag összehordása és a szempontok fölvetése.

Tóth Zoltánnak általában szigorú kritikai érzéke és eljárásának módszeressége az erős oldalai, ha ezek néha talán túlságos messzire is ragadják.

Hosszú szolgálatának a Magyar Nemzeti Múzeum fegyvertárának élén köszönhető a magyar fegyvertörténeti emlékeket ismertető összefoglalása, amely a „Vezető a Történeti Gyűjteményekben” részeként jelent meg.

Újabb fegyvertörténeti tanulmányai közül jelentőségre kiemelkedik az *Attila Schwert* (Studie über die Herkunft des sogenannten Säbels Karl des Großen in Wien, 1930), amely élénk vitát indított meg erről a nevezetes hadtörténelmi emlékről. E csoportba tartozik még *A kigyópusztai csatt jelentősége* (Turul, 1933) és *Fegyvertörténetünk Szent Istvánja* (Magyar Szemle, 1927) című közleménye. A Századok 1933. évi folyamában közzétett *A gladius divinatus ordinatus* és a Károlyi-Emlékkönyvben megjelent tanulmánya: *A magyar királylándzsa történetéhez* (1933), közjogi vonatkozásaikkal messze felülemelkednek az egyszerű fegyvertörténeten.

Akadémiánkban mutatta be *A huszárok eredetéről* szóló tanulmányát (Hadtörténeti Közlemények, 1934), amely könnyű lovasságunk új fölélesztésének történetét főképp a nagy taktikai és szervezeti átalakulások kapcsolatában egészen új világításban mutatja be. Ennek kiegészítésül szolgál *A huszárság eredethagyománya 1936-ban* (Magyar Szemle, 1936) és *A huszárság eredethagyománya 1937-ben* (Hadtörténelmi Közlemények, 1938) c. közleménye.

Egyéb, levelező taggá történt választása óta megjelent tanulmányai közül még megemlítjük *Áldásy Antal* tagtársunkról írt emlékezését (Turul, 1933), a *Mátyás király és kora* c. népszerűsítő füzetét (1936) és a külföld tájékoztatására készült *L'ancienne armée hongroise* c. cikket a *Les visages de la Hongrie*-ban, legutóbbi akadémiai felolvasását: *A Hartvik-legenda kritikájához*, amely azonban eddig nem jelent meg nyomtatásban és a Turul 1939.

évi folyamában megjelent értekezését: *A Ratold nemzet-ség címeréhez.*

Szorgalma, alapossága, érdeklődése a szövevényes, nehéz kérdések iránt magasan az átlagkutatók fölé emelik és különösképpen érdemesítik, hogy az Akadémia rendes tagjai sorába emelje.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Eckhart Ferenc r. t.
 Hajnal István r. t.
 Heinlein István l. t.
 Mályusz Elemér l. t.
 Alföldi András l. t.
 Tompa Ferenc l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Levelező tagul ajánljuk **dr. HORVÁTH HENRIK**-et, a budapesti Egyetem c. ny. rk. tanárát, a fővárosi múzeumok központi igazgatóját. Különösen a közép- és reneszánsz kori magyar művészetre és régészetre vonatkozó széleskörű munkásságát, valamint érdemeit a főváros gyűjteményei körül már korábbi ajánlásunk alkalmával részletesen ismertettük. A múlt évi ajánlás óta hatalmas és alapvető kötete jelent meg a magyar reneszánszról olasz nyelven, nagyszámú és részben kiadatlan illusztrációval s ez a műve csak megerősít abban, hogy megválasztásával a hazai művészettörténet és régészet igen érdemes művelőjét tüntetné ki a Tekintetes Akadémia. Horváth Henrik működését a külföld is nagyra becsüli, aminek jele, hogy az elmúlt évben a művészettörténet hivatalos nemzetközi szerve, a „Comité International de l'Histoire de l'Art” tanácsstagjává választotta.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Gerevich Tibor r. t.
 Alföldi András l. t.
 Tompa Ferenc l. t.
 Lepold Antal l. t.
 Fettich Nándor l. t.

Múlt évi ajánlásunkat megújítva, **JÁNOSSY DÉNES**-t, az Országos Levéltár osztályigazgatóját ezúttal is tisztelettel ajánljuk *levelező* tagul, a II. osztály B) alosztályába.

Erdemes irodalmi munkásságát az 1939-i tagajánlások során részletesen ismertettük. Ismételését tehát most mellőzhetőnek látjuk.

Azonban legyen szabad mégis megemlítenünk, hogy azóta *Die ungarische Emigration und der Krieg im Orient* címen egy nagy és értékes forrástanulmánya jelent meg (Budapest, 1939. 171 l.). Most van továbbá sajtó alatt: *Kossuth Angliában és Amerikában* című kétkötetes (körrülbelül 100 ív terjedelmű) nagy forráskiadása. Első kötete, a Magyar Történelmi Társulat kiadásában, még a folyó év tavaszán megjelenik.

Jánossy Dénesnek levelező taggá való megválasztását újból, a legmelegebben ajánljuk.

Angyal Dávid t. t.	Madzsar Imre r. t.
Hodinka Antal r. t.	Nagy Miklós l. t.
Gyalókey Jenő r. t.	Markó Árpád l. t.

Alulírottak a II. osztály B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk **dr. VÁCZY PÉTER**-t, az Országos Levéltár allevéltárnokát, a Pázmány Péter-Tudományegyetem bölcsészeti karának magántanárát.

Váczy első dolgozata *A királyi serviensek és a patrimoniális királyság* címen jelent meg 1927-ben a Századokban. A XIII. századi serviens mozgalommal foglalkozott és főképp a serviens fogalmának tisztázásával tűnt ki. Ezt néhány kisebb dolgozat követte a középkori magyar igazságszolgáltatás köréből. Az első tanulmány azonban döntő jelentőségű volt Váczy fejlődésére, ami különösen két, 1932-ben megjelent dolgozatából tűnik ki, amelyek párhuzamosan ugyanazt a tárgykört érintették.

Az elsöben: *A hűbériség szerepe Szent István királyságában* (Századok) a hagyományos felfogással szemben azt az álláspontot vitatja, hogy Szent István korában, de a későbbi fejlődés során sem lehet szó nálunk hűbériségről. Bevezetésképpen a hűbériség külföldi fejlődésével foglalkozva, annak lényegét a „Benefizialwesen”-ben ismeri föl s a beneficiumot lovagi szolgálatra kötelező adományként határozza meg. Szent István birtokjogi vonatkozású

törvényei alapján azután arra az eredményre jut, hogy akkor csak egyféle „in proprium” birtokot ismertek, bármilyen is lett légyen annak eredete: öröklés, vétel vagy adomány. E mellett kötött, csupán haszonélvezetet jelentő birtokrendszer, vagyis beneficiális jog nem fejlődött ki. Az adományok nem is tartalmaztak megkötést és „in proprium” történtek. A felfogás csak Kálmán idejében változott meg, amikor a Szent István törvényeiben biztosított szabad rendelkezési jogot már a király is, a nemzetség is korlátozni törekszik. A háramlás eredetileg csak rokonság híján következett be és csak Kálmán szorította az egyenes- és oldalágra. A királyi jognak az érvényesítése azonban nem hűbéri háramlás alapján történt, hanem egyedül a király jogán. A XIII. századi kísérletekben (1222, 1291) is azt a törekvést látja, hogy a régi állapotra térjenek vissza, ami azonban az időközben kifejlődött szokáson megtört. A serviens-szolgálatot nem hűbéri megkötöttségből, hanem a germán „Gefolgschaft” példájával magyarázza.

Körülbelül ugyanennek a tárgynak szellemtörténeti szempontból való megvilágítását kísérelte meg ugyanakkor a Minervában *A szimboliztikus államszemlélet kora Magyarországon* címen megjelent értekezésében. A serviens fogalmából indulva ki, iparkodott megállapítani a XII. századi szemlélet formáját és tartalmát. Ezt a szemléletet nevezte el szimbolikusnak, rámutatva arra, hogy a kor gondolkozása irtózik minden elvonástól és ezért a viszonylatokat képekben fejezi ki, amelyek sokszor a való élettől jelentékenyen különböznek. Így nyernek kifejezést közjogi kapcsolatok a magánjog szemléletéből vett képekben. E képek egy része korábbi realitásokból származott. Alapjában véve azonban az egész gondolatrendszer etikai alapon épült föl és ezzel a fogalomkörével megakadályozta a hűbéri intézmények kifejlődését, úgy hogy a hűbériség csak mint gondolati alap a szimbolikus képek elváltozásaiban jutott kifejezésre, de nem változtatta meg a birtokrendszert és nem züllesztette szét az államot. Ha e tanulmány egyes pontjaival szemben ellentétes vélemények hangzottak is el, el kell ismernünk annak eredetiségét és gondolatainak finomságát. E részben különösen a szemlélet értékrendszerének s a „gratia” és „fidelitas” fogalmainak ismertetését emelhetjük ki, mint olyanokat, amelyek szubtilis finomságukkal, de előadásuk lendületével is Váczy Péter tehetségének szép bizonyítékai.

E két értekezésének eredményein épült föl Váczynek

1935-ben megjelent német könyve: *Die erste Epoche des ungarischen Königtums*. Már amazokban rámutatott arra a jelentős változásra, amely az államfelfogásban, a királyság jellegében és a társadalom szervezetében a Szent István-féle koncepcióval szemben Kálmán idejében végbement. Alapgondolata, hogy Szent István idejében az állam volt a minden egyebet abszorbeáló hatalom, Szent István apostoli működésének hagyománya csak később, a gregoriánus gondolatvilágból keletkezett, amely Kálmán uralma alatt az egyházi gondolatot tolta előtérbe. Ettől az időtől kezdve a politikai vezetés az egyház kezébe került. A régi Szent István-féle államszervezetet azonban csak a XIII. század bomlasztotta föl, amikor a társadalmi erők nyomultak bele a politikai életbe. Szent István királyságának szervezetével kapcsolatban különösen a „regnum” és a „sacerdotium” eszméivel foglalkozik s azt a véleményt fejt ki, hogy a király egyházfőisége egy sajátos biblikus királyi eszmén alapult s az uralkodó ezen az alapon formált jogot az egyházi élet irányítására is.

Itt kell még megemlítenünk az Akadémia *Szent István-émlékkönyvében* megjelent tanulmányát: *A királyság központi szervezete Szent István korában*, amely szervesen illeszkedik most érintett munkáihoz.

Eltekintve egyes apróbb dolgozataitól, fölhívjuk a figyelmet két összefoglalására a magyar középkori fejlődésről a Magyar Történelmi Társulat *Magyar Művelődéstörténetének* I. kötetében: *A magyarság a román és a gót stílus korában és Társadalmunk az Árpádok és Anjouk korában*.

A magyar középkor társadalmi és szellemi kérdéseinek kutatása mellett azonban van Váczy Péternek egy más munkaterülete is: a középkor egyetemes története. Első helyen kell e részben említenünk a Hóman—Szekfü-féle *Egyetemes Történetben* megjelent, több mint 700 lapos *A középkor története* című művét.

Az ilyen munka nem önálló kutatást, hanem áttekintést, a fejlődés főproblémáinak ismeretét, összefoglaló képességeket kíván a szerzőtől. Méltatásánál tehát nem új eredményekről kell beszámolni, hanem inkább az összefoglalás módszerét méltatni. Váczy Péterről e részben meg kell állapítanunk, hogy nem végzett sablonos munkát, hogy fiatal korához mérten a szakirodalomban — főképp a német hisztóriográfiában — nagy olvasottságot, széleskörű ismereteket árul el és a legjobb korszerű munkákból meri-

tett ismereteit önálló, a szellemtörténeti szempontokat ki-domborító szerencsés szintézisben tárja az olvasó elé.

Részlettanulmányokat is tett közzé ebből a témakör-ből. Ide tartozik mindenekelőtt az Akadémia *Szent István-Emlékkönyvében* megjelent értekezése: *Magyarország ke-reszténysége a honfoglalás korában*. Meg kell azonban említenünk *Attiláról* szóló, sajtó alatt levő munkáját is, amely a Magyar Szemle Társaság *Attila és húnjai* c. köte-tében fog megjelenni, amihez azt is meg kívánjuk jegyezni, hogy Váczy Péter ez idő szerint mint helyettes látja el a Pázmány Péter-Tudományegyetem üresedésben lévő kö-zépkori történeti tanszékét.

E rövid ismertetésből is, amely csak egy-két nagyobb tanulmányát méltatja, kivehető, hogy Váczy igen külön-böző jellegű munkákkal tűnt ki: az oklevélkritika apró-lékos analizisével, részlettanulmányok gondos anyaggyűj-tésével, a szellemtörténet finom megfigyeléseivel és nagy-vonalú szintézissel. Amihez még megjegyezhetjük: nagy előnyére van, hogy a magyar és az egyetemes középkori fejlődéssel párhuzamosan foglalkozik.

Domanovszky Sándor	ig. és r. t.	Hajnal István	r. t.
Szentpétery Imre	r. t.	Alföldi András	l. t.
Eckhart Ferenc	r. t.	Tompa Ferenc	l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

A II. osztályba ajánljuk *külső* tagnak **DIKOFF LÜ-BEN A.**-t, a szófiai egyetem magánjogi professzorát, aki nemcsak irodalmi munkásságával, melyre hazáján túl is felfigyelt a tudományos világ, hanem a bolgár-magyar kultúrkapcsolatok kimélyítése érdekében tett fáradozásai-val is megérdemli a magyar tudományos életnek ezt a megtiszteltetését. Dikoff professzor a hazájában szerzett iskolai és főiskolai műveltségét svájci és német egyete-meken végzett tanulmányaival egészíti ki. Mint bíró kezdi működését, s tudományos munkássága már erre az időre nyúlik vissza. A szófiai egyetem 1923-ban habilitálja magántanárává, majd 1930-ban a király ny. r. tanárrá nevezi ki. 1933/34-ben az egyetem rektora, 1935-ben pedig rövid időre igazságügyminiszter lesz. 1937-ben a göttingai egyetem honoris causa doctorrá avatja.

Főbb művei: *A bulgár polgári jog általános része, Családjog, Magánjogi adóssági viszonyok, Kereskedelmi jog I—II. kötet, Szövetkezeti jog.* Ezekon kívül számos kisebb és nagyobb tanulmányt írt német, francia és olasz nyelven különböző folyóiratokban. Kiemelkedők a „Vergleichende Rechtswissenschaft“ c. folyóiratban a német polgári jog újjáalkotásáról írott cikkei, valamint az ortodox bulgár örökjog fejlődéséről megjelent sorozatos tanulmányai.

Angyal Pál r. t.

Kolosváry Bálint r. t.

Eckhart Ferenc r. t.

Illés József r. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Szladits Károly l. t.

Külső tagul ajánljuk a II. osztályba **DE FRANCISCI PÉTER**-t, a római egyetem rektorát és a római jogtörténet tanárát, volt igazságügyminisztert. Tudományos munkássága a római jogtörténetet és a magánjogot öleli fel. Fő műve a római jogtörténet hatalmas összefoglalása, amelyből eddig három kötet jelent meg. Foglalkozott továbbá a justinianusi törvényhozással, a pandectákkal, Augustus császár államrendszerével, azonkívül magánjogi tanulmányokkal. 1928-ban a R. Accademia dei Lincei Király-díját (Premio Reale), 1931-ben pedig a római Királyi Akadémia legnagyobb díját, a Premio Mussolinit nyerte el. Tagja több külföldi tudományos intézetnek, és külföldi egyetemek díszdoktora. A magánjog egységesítésére alakított nemzetközi intézet volt főtitkára. Az olasz kulturális életben elfoglalt különleges helyzetét mutatja, hogy elnöke az Istituto Nazionale Fascista di Culturának, a legnagyobb olasz közművelődési szervezetnek. Nagy érdeme a 12 fakultást felölelő hatalmas új római egyetem újjászervezése és nagyszabású új elhelyezésének végrehajtása (Città Universitaria), amely által a magyar tanszék és a Magyar Intézet is méltó helyet kapott. A római magyar egyetemi hallgatók megkülönböztetett jóakarátát élvezik, aminthogy őszinte barátja és támogatója a magyar tudománynak és az olasz-magyar szellemi kapcsolatoknak.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Gerevich Tibor r. t.

Angyal Pál r. t.

Alulírottak a M. T. Akadémia II. osztályába *külső tagnak* ajánljuk **GRABMANN MÁRTON**-t (szül. 1875), dr. ph. és th., titkos tanácsost, érdemesült müncheni egyetemi tanárt, számos tudományos egyesületnek, többek közt a berlini és müncheni akadémiának tagját, a Pázmány Péter-Tudományegyetem tiszteletbeli doktorát.

Grabmann ma a középkori skolasztikai irodalomnak elismerten első és versenyen kívül álló ismerője és kutatója. Végigkutatta Európa valamennyi nagy könyvtárát, rengeteg skolasztikai művet és szerzőt emelt ki a feledésből és sok, jelentős vonással gazdagította a középkor szellemi képét. Különösen jelentősek a középkori latin Aristoteles-fordításokra, az aristotelesi logika történetére, a német misztikusok latin műveire vonatkozó leletei és vizsgálatai. De nincs a középkori tudományosságnak olyan területe, melyet új adatokkal, megállapításokkal és meglátásokkal ne gazdagított volna, amint mutatja többek közt *Mittelalterliches Geistesleben* c. két hatalmas kötete. E mellett szerencsés és eredményes szintetikus is (pl. *Die Geschichte der scholastischen Methode* 2 k., *Phil. des Mittelalters*, Thomas v. Aquin stb.).

Az Akadémia Grabmannban ritka eredményű, páratlanul termékeny, rendkívül vonzó tudományos egyéniségnek és hazánk régi és őszinte barátjának adja meg a becsületesen megszolgált elismerést.

Schütz Antal r. t.

Madzsar Imre r. t.

Dékány István l. t.

Az alulírottak tisztelettel ajánlják a II. osztály *külső tagjával* **MONTU KÁROLY** szolgálatonkívüli olasz kir. altábornagyot, okleveles mérnököt és hadtörténetírót.

Montù altábornagy azoknak a keveseknek egyike, akik nem csupán a maguk szorosánvett katonai szakmájában, hanem széleskörű és sokoldalú tudásuknál fogva, az élet legváltozatosabb körülményei között is mindig és mindeütt megállották a helyüket.

Bárha kezdettől fogva tüzértiszt volt, az 1912-i líbiai háborút mint repülő harcolta végig; majd később magántanárként működött a turini és a nápolyi műegyetemen. A világháborúban az olasz nehéz tüzérség egyik ezredét vezette. A békekötés után pedig több évig képviselő volt.

Legnagyobb irodalmi műve, amelynek alapján akadé-

miai tagságra ajánljuk, az olasz tüzérség története (*Storia dell'Artiglieria Italiana*) kezdetétől fogva napjainkig. Ebből az alapvető és valóban hézagpótló munkából eddig már hat vaskos kötet jelent meg. Minket azért is érdekelhet közelebbről, mert az 1848—49-i, 1859-i és 1866-i olasz tüzérség történetével, a mi hadtörténelmünkbe is közvetlenül bekapcsolódik. Még inkább bekapcsolódik a már munkában levő hetedik kötet, mert ez a világháborúról szól. A szerző nagyon gyakorlott tollú író, a leghíresebbnek látszó tárgyba is életet tud önteni.

Montù altábornagy Magyarországnak és a magyar nemzetnek őszinte, igaz barátja s ismételten hangoztatta, hogy ezt a rokonérzést és nagybecsülést akkor is megőrizte, amikor a sors ellenségként állított minket szembe a csatatéren. Éppen ezért, mindenkor a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a mi tüzérségünknek az olasz harc-téren annyiszor megnyilvánult kiváló magatartásáról.

Manapság, amikor olyan nagy szükségünk van barátokra, úgy véljük, hogy Montù altábornagyot méltó lenne Akadémiánk kötelékébe fogadni; a legmelegebben ajánljuk tehát külső taggá való megválasztását.

Lukinich Imre ig. és r. t.	Nagy Miklós l. t.
Gyalókey Jenő r. t.	Markó Árpád l. t.
Hajnal István r. t.	Tompa Ferenc l. t.

Külső tagul ajánljuk a II. osztályba **NOGARA BERTALAN** régészt, a vatikáni múzeumok főigazgatóját. Az egyiptológiának és a régészeti tudományokban egyre nagyobb fontossággal bíró etruszkológiának egyik legkiválóbb, a külföldön is nagy tekintélynek örvendő szaktudósa. Alapvető műve az etruszk művészetről szóló kötete. Nagy érdeme az etruszk feliratok, valamint a Vatikánban őrzött ókori falfestmények, a Vatikán és a Laterán mozaikjainak és a Vatikán latin kódexeinek a kiadása. Egyik legutóbbi műve a Stanza della Segnatura-val foglalkozik. A magyar régészettel szoros kapcsolatot tart fenn; tanulmányozta a budapesti és a vidéki magyar gyűjteményeket. Mint a vatikáni gyűjtemények legfőbb őre, a magyar kutatásokat mindenkor a legszívelesebb támogatásban részesíti.

Gerevich Tibor r. t.	Tompa Ferenc l. t.
Alföldi András l. t.	Lepold Antal l. t.

Ajánljuk **ROSTOVTZEFF MIHALY**-t, a Yale-egyetem tanárát a II. osztály *külső* tagjának.

Rostovtzeff a szentpétervári egyetem tanára volt és a bolsevista forradalom kitörésekor elmenekülve, amerikai egyetemeken működik. Műveit és érdemeit nem kell méltatnunk, mert közfelfogás szerint a ma élő nemzedék egyik legnagyobb ókori történésze, tagja a legtöbb nagy európai akadémiának.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.	Hajnal István r. t.
Lukinich Imre ig. és r. t.	Alföldi András l. t.
Hekler Antal r. t.	Tompa Ferenc l. t.

Külső tagul ajánljuk a II. osztályba **VITRY PÁL** műtörténészt, a Louvre közép- és reneszánszkori osztályának vezetőjét, az Ecole de Louvre tanárát. A francia művészettörténészek doyenje, a francia művészettörténelemnek európai tekintélyű egyik legkiválóbb művelője, a francia reneszánsz-kutatásnak pedig ma a leghivatottabb képviselője. Legfontosabb művei a középkori francia szobrászatra, Goujon Jánosra és korára, a Saint Denis-i és egyéb francia apátsági templomokra, a XVII—XVIII. századi francia plasztikára vonatkoznak. *Gotische Plastik Frankreichs* (1929) címmel németnyelvű munkája is megjelent. Egyik főmunkatársa volt a Michel-féle francia egyetemes művészettörténetnek, ami e nemben Európaszerte a legkiválóbb munka. Nagy érdeme a Louvre közép- és reneszánszkori szobrászati osztályának a háború után végzett mintaszerű újjárendezése és katalógusának kiadása. Mint a Nemzetközi Művészettörténeti Comité alelnöke, nagy szerepet játszik a művészettörténészek nemzetközi munkájában s ebben Magyarországot és a magyar művészettörténészeket mindig megkülönböztetett barátsággal támogatta. Ismételten járt hazánkban és nagy méltánnyalással, behatóan tanulmányozta nemzeti műemlékeinket. Vitry Pál a művészettörténetnek nemzetközileg egyik legkiválóbb és legtiszteltebb alakja.

Kornis Gyula ig. és r. t.
Lukinich Imre ig. és r. t.
Gerevich Tibor r. t.
Alföldi András l. t.
Tompa Ferenc l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

Dr. FILARSZKY NÁNDOR botanikust, a Magyar Nemzeti Múzeum növénytárának nyug. igazgatóját, az Akadémia rendes tagját a III. osztályba *tiszteleti* tagnak melegen ajánljuk.

Akadémiánk Filarszky Nándort 1917-ben választotta levelező, 1932-ben rendes tagjává.

Filarszky Nándor irodalmi tevékenysége a hazai mo-
szatvilág kutatása terén hézagpótló, a Chara-féléknek pedig
külföldön is elismert első monográfusa. Az Akadémia tá-
mogatásával napvilágot látott *Növénymorphologia* (1911)
c. hatalmas kötete egyedüli ilyenemű összefoglaló, hézag-
pótló és sűrűn használt munkája a magyar szakiroda-
lomnak.

További irodalmi munkásságát és sokoldalú tevékeny-
ségét jelzik pl. a Pieninek flórájának ismertetése, a Déchy
Mór-féle kaukázusi expedíció növényanyagának feldolgo-
zása, a szeparációs sejtmagosztódás elméletéről szóló
terjedelmes tanulmánya.

A M. Nemzeti Múzeum növénytárát 30 éves igazgatása
alatt a külföldi nagyobb ilyenemű intézetek színvonalára,
a florisztikai tevékenység egyik középeurópai gócpontjává
fejlesztette. Tanári tevékenységét a budapesti Pázmány
Péter-Tudományegyetemen és az Eötvös-Kollégiumban
nagy tárgyszeretet és alaposág jellemezte.

Filarszky Nándor sokoldalú, több mint ötvtizedes
tevékenységének méltó elismerését fogja jelenteni, ha Aka-
demiánk tiszteleti tagjai közé választja.

Mágócsy-Dietz Sándor t. t. **Zimmermann Ágoston** r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t. **Szabó Zoltán** l. t.

Entz Géza r. t. **Jávorka Sándor** l. t.

ZIMÁNYI KÁROLY r. tagot a III. osztályba *tiszteleti*
tagnak ajánljuk.

Zimányi Károly főképp Nagy-Magyarország ásvány-
világának tanulmányozásával és ismertetésével szerzett her-
vadhatatlan érdemeket. Elsősorban a Szepes-Gömöri Érc-
hegység és a Bánság ércbányáinak ásványelőfordulásait
rendkívül sok új adattal gazdagította, azonban hazánk más
vidékeinek ásványtani átkutatását sem hanyagolta el.

Zimányi Károly a hazai piritek leghivatottabb ismerője. Külföldi ásványtermőhelyeket ugyancsak számos értekezésében tárgyal behatóan. Hosszadalmas volna mindazoknak az értekezéseknek a felsorolása, amelyek ezekkel a tárgykörökkel foglalkoznak. Vizsgálatainak eredményeit nemcsak a külföldi tudományos folyóiratok és kézikönyvek vették át, hanem még a tankönyvekben is megtaláljuk őket. Ez eredményeknek legjellemzőbb vonása a tökéletes megbízhatóság. Akadémiánktól kitüntetett műve, amely a közetalkotó ásványok fénytani tulajdonságait tárgyalja, maradandó becsű forrásmunka.

A tiszteleti tagsággal hosszú tudományos kutatásban, páratlan önzetlenséggel eltöltött életnek óhajtunk elismerést nyújtani.

Mauritz Béla ig. és r. t. **Telegdi Róth Károly** l. t.
Vendl Aladár r. t. **Schréter Zoltán** l. t.
Rozlozsnik Pál l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak **FINKEY JÓZSEF** l. tagot, a József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen az érc- és szénelőkészítéstan ny. r. tanárát a III. osztály A) alosztályába *rendes* tagnak ajánljuk.

Akadémiánkban Finkey József egyedüli képviselője a bányamérnöki tudományoknak. Amidőn 1934-ben Akadémiánk levelező tagnak megválasztotta, ezzel az érc- és szénelőkészítés terén kifejtett igen nagyszabású és úttörő munkásságát jutalmazta. Ez a munkásság egyébként nemcsak hazánkban, de a külföldön is teljes elismerésben részesült.

Mellőzve az 1934. év előtti munkásságának újabb méltatását, itt csak az azóta kifejtett kutató, tudományos munkásságára óhajtunk röviden reámutatni. Ez a munkásság részint kísérleti, részint elméleti irányú. Kísérleteiben főleg a hazai ércelőfordulások előkészítési lehetőségeit vizsgálta nagy sikerrel. Így eredménnyel oldotta meg az úrkúti mangánércet, a recski pirites ércet, a gyöngyösoroszi ólom-cinkércet, a dunántúli bauxitok és az Alföld északi peremén előforduló gypvasércet előkészítésének kérdését.

A tőle szerkesztett légszért hazai szénbányáink mind kiterjedtebben alkalmazzák, jeléül e készülék kiválóságának. A légszerek működését elméletileg ő fejtette ki elsőnek. Az előkészítési görbék kiértékelésében olyan új utat mutatott meg, amelyen haladva a kísérleti eredményeket sokkal biztosabban számíthatjuk ki, mint ez eddig lehetséges volt.

Az 1937-ben megjelent *A flotációs ásványelőkészítő eljárás* című könyve külföldön is oly sikert aratott, hogy az orurói (Bolívia) egyetem bányamérnöki kara (Facultad National de Ingenieros de Minas y Petroles) engedélyt kért arra, hogy azt spanyol nyelvre lefordíthassa és kiadhassa.

Azt hisszük, a felsorolt tények kellőképpen alátámasztják azt a kérésünket, hogy Akadémiánk Finkey Józsefet, aki a bányászati tudományok terén fáradhatatlan odaadással munkálkodik, rendes tagjai sorába válassza. Meg vagyunk győződve arról, hogy hivatott férfiút érne ez a kiüntetés.

Mauritz Béla ig. és r. t.
 Zemplén Géza r. t.
 Vendl Aladár r. t.
 Rybár István r. t.
 Telegdi Róth Károly l. t.

Finkey Józsefnek 1934 óta megjelent önálló tudományos munkái.

A matematikai és természettudományi értesítőben megjelent értekezések.

Újabb kísérleti adatok a hazai szenek brikettelésének kérdéséhez. LIV. k.

Előkészítési kísérletek úrkúti mangánércekkel. LIV. k.

Az adszorpció maximum. LVI. k.

A pneumatikus szénelőkészítés alapegyenletei. LVII. k.

A recski kékpala flotálása. LVIII. k.

A Bányászati és Kohászati Lapokban megjelent értekezések.

Adatok az előkészítési görbék kiértékeléséhez. 1934.

Redukált bauxitok mágnese szeparációja. 1939.

*A Műegyetem bánya- és kohómérnöki osztályának
Közleményeiben.*

Beiträge zur Auswertung der Aufbereitungskurven.
1934.

Brikettierungsversuche mit ungarischen Braunkohlen.
II. 1935.

Die Wärmebilanz der Dampfkettenwerke. 1935.
Aufbereitungsversuche mit Manganerzen von Ürkút.
1936.

Grundriß der Theorie des Flotationsverfahrens. 1936.
Über das Maximum der Adsorption. 1937.

Die mechanischen Grundgleichungen der pneumatischen Kohlaufbereitung. 1938.

Der Luftherd System Finkey—Bamert. 1938.

Die Flotation des Blauschiefers von Recsk. 1939.

Magnetische Separation reduzierter Bauxite. 1939.

Könyv.

A flotációs ásványelőkészítő eljárás. Sopron, 1937.

*Kéziratban, a f. évi március 11-én tartandó osztályülésre
bejelentve:*

Flotációs kísérletek a gyöngyöSOROSZI komplex ércekkel.
*Mágneses szeparációs kísérletek a bagamér-nagylétai
gyepvasércekkel.*

KERÉKJÁRTÓ BÉLA levelező tagot, a Pázmány Péter-Tudományegyetem ny. r. tanárát a III. osztály A) alosztályában *rendes* tagul való megválasztásra ajánlják a tisztelettel alulírottak.

Kérékjártó a topológiának legkiválóbb művelői közé tartozik, aki ennek az érdeklődés homlokterében álló, fontos, matematikai diszciplínának fejlesztése és rendszerbe foglalása körül világszerte elismert nagy érdemeket szerzett magának. Kutatásainak nagyértékű eredményei számos külföldi tudóst új munkára ösztönöztek és ezzel neki a topológia terén vezető szerepet biztosítottak.

Számos kimagasló eredményei közül csak néhányat említünk. Így annak szükséges és elegendő feltételei, hogy két felület egymásra folytonosan leképezhető legyen (a homeomorfia problémája) ő előtte csak zárt felületekre

vonatkozóan voltak ismeretesek, neki sikerült azokat nyílt felületekre is megtalálni.

Ugyancsak neki sikerült a többméretű tereknek még ma is megoldatlan homeomorfiaprobléma megoldását egy lépéssel a megoldáshoz közelebb vinni.

Poincaré utolsó geometriai tétele és *Brouwer* transzlációs tétele közötti összefüggést fölismervén, ő e tételeknek az eddigieknél tetemesen egyszerűbb bebizonyítását adhatta, melynek alap gondolata őt *Poincaré* és *Brouwer* tételeit speciális esetekként magában foglaló általános tétel fölismerésére vezette.

Ő vezette be a topológiába a rendkívüli módon termékenynek bizonyult regularitás fogalmát, melynek felületeknek és halmazoknak önnönmagukra való leképezésében fontos szerep jut. Ez utóbbi vizsgálódásai fontos és érdekes dinamikai alkalmazásokra vezették. E fogalomnak fontos szerep jut a folytonos csoportok elméletében is, mely elmélet Kerékjártónak számos értékes, új eredményt köszönhet.

Kerékjártó kutató munkájának fényes eredményeivel magára vonta a tudós világ figyelmét és számos világhírű egyetem vetekedett abban, hogy őt vendégelőadásokra megnyerje. Így egy- vagy kétféléves előadásokat tartott a göttingai egyetemen, a barcelonai Institut d'Estudis Catalans-on, a Princeton University-n, a hamburgi egyetemen, a párizsi Sorbonne-on. Egyes előadásokat pedig: a brüsszeli, liège-i, poitiersi, strasszburgi és lausanne-i egyetemeken, továbbá a genfi „Conférences Internationales des Sciences Mathématiques” meghívására.

A National Research Council 1924-ben geometriai bizottsági tagjának, — a Société Royale des Sciences de Liège pedig 1937-ben levelező tagjának választotta.

Ha még kiemeljük *Vorlesungen über Topologie* című kézikönyvét, melyben a topológiát rendszerbe foglalta és *A geometria alapjai* című, hazánkban úttörő művét, melyben a csoportelméleti szempont kidomborításával az elemi geometriának rendszerét fölépíti, és végül utalunk az alant közölt tudományos közleményei jegyzékének gazdagságára, akkor teljes meggyőződéssel kijelenthetjük, hogy állhatatos munkával szerzett, igaz érdemeket jutalmazna a Tek. Akadémia, ha Kerékjártó Bélát rendes tagjainak sorába fölvenné.

Végül utalunk Kerékjártónak a magyar nemzeti művelődés körül szerzett amaz érdemeire, melyeket mint a nemzetközi szellemi együttműködés magyar bizottságának

titkára és mint Magyarország képviselője Genfben a Commission de Cooperation Intellectuelle és Párizsban az Institut de Coop. Int. ülésein sikeres fellépésével szerzett.

Rados Gusztáv t. t.

Fejér Lipót r. t.

Pogány Béla r. t.

Kerékjártó Béla tudományos munkássága.

I. Önállóan közölt könyvek:

1. *Vorlesungen über Topologie* (Berlin, 1923). VIII+270 o.

2. *A geometria alapjairól, I.* (Szeged, 1937). XV+304 l.

II. Az Encyclopédie Française

I. kötetében megjelent *Topologie* c. cikke (1938).

III. Folyóiratokban közölt dolgozatok:

1. *Über die Brouwerschen Fixpunktsätze.* Mathem. Annalen 80 (1919).

2. *Über Transformationen des ebenen Kreisringes.* ugyanott.

3. *Über die periodischen Transformationen der Kreisscheibe und der Kugelfläche,* u. o.

4. *Jordan görbe-tételének bebizonyítása.* Math. Term. tud. Értesítő 38 (1919).

5. *Über Transformationen ebener Bereiche.* Versl. kon. Akad., Amsterdam, 1919.

6. *Über die endlichen topologischen Gruppen der Kugelfläche,* u. o.

7. *Zur Theorie der mehrdeutigen stetigen Abbildungen.* Math. Zeitschr. 8. (1920).

8. *A Helly-féle tételről.* Math. Term. tud. Értesítő 38. (1921).

9. *A tartomány-jelleg megmaradásáról,* u. o.

10. *A torus periodikus transzformációiról,* u. o.

11. *Az analysis és geometria topológiai alapjairól.* Habilitációs előadás. Szeged, 1921. dec. 5. Megjelent: Acta Scient. Math. Szeged, 1. (1922).

12. *Folytonos leképezésekről.* Math. Fiz. Lapok 29. (1922).
13. *Görbék és görbeseregek topológiájáról.* Math. Term. tud. Ért. 39. (1922).
14. *Kurvenscharen auf Flächen.* Nachr. d. Gesellsch. d. Wiss. Göttingen, 1922.
15. *Hauptsatz der Flächentopologie bei unendlich hohem Zusammenhang.* A lipcsei Naturforscherversammlungon tartott előadás (1922). Megjelent: Jahresbericht d. Deutsch. Math. Verein. 31. (1923).
16. *Note on continuous transformations.* Proc. London Math. Soc. 22. (1923).
17. *A gömb leképezéseinek véges csoportjairól.* Mat. Term. tud. Ért. 40. (1923).
18. *Folytonos görbékről.* Mat. Term. tud. Ért. 41. (1924).
19. *On the variation of arcus on a simple closed curve.* Records London Math. Soc. 1924.
20. *On parametric representation of continuous surfaces.* Proc. Nat. Acad. of Sciences, Washington, 10. (1924).
21. *Über stetige Kurven.* Abhandl. Math. Seminar, Hamburg 4. (1925).
22. *Remarques sur des propriétés topologiques.* Acta Scient. Math. Szeged 2. (1925).
23. *Folytonos csoportok geometriai elméletéről. I. A sík egytagú csoportjainak pályavonalairól.* Mat. Term. tud. Ért. 42. (1925).
24. *On a geometrical theory of continuous groups. I. Families of path-curves of continuous one-parameter groups of the plane.* Annals of Math. 27. (1925).
25. *Sur les familles de surfaces et de courbes.* C. R. Acad. des Sciences, Paris, 180. (1925).
26. *Sur les familles de surfaces et de courbes, I. Conditions de régularité pour les familles de surfaces.* Acta Scient. Math. Szeged, 2. (1925).
27. *Involutions et surfaces continues, I.* Acta Scient. Mat. Term. tud. Ért. 44. (1927).
28. *Folytonos csoportok geometriai elméletéről. II. A háromdimenziós tér euklidesi és hiperbolikus csoportjairól.* Mat. Term. tud. Ért. 44. (1927).
29. *On a geometrical theory of continuous groups. II. Euclidean and hyperbolic groups of three-dimensional space.* Annals of Math. 29. (1928).

30. *Folytonos csoportok geometriai elméletéről. III. A háromdimenziós geometriák megalapozása a Helmholtz-féle monodromia-axiomával.* Mat. Term. tud. Ért. 44. (1927).

31. *Involutions et surfaces continues.* II. Acta Scient. Math. Szeged. 3. (1927).

32. *Démonstration élémentaire du théorème de translation dû à M. Brouwer.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 186. (1928).

33. *Démonstration élémentaire du dernier théorème de Poincaré.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 187. (1928).

34. *The plane translation theorem of Brouwer and the last geometric theorem of Poincaré.* Acta Scient. Math. Szeged, 4. (1928).

35. *Geometrische Theorie der zweigliedrigen kontinuierlichen Gruppen.* Abhandl. Math. Seminar Hamburg. 8. (1930).

36. *Démonstration élémentaire du théorème de Jordan sur les courbes planes.* Acta Scient. Math. Szeged. 5. (1930).

37. *Note on the general translation theorem of Brouwer.* Atti del Congr. Internaz. Math. Bologna. 1928. (1931).

38. *Sur l'existence de racines carrées dans les groupes continus.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 192. (1931).

39. *A nyílt felületek topológiájáról.* Mat. Fiz. Lapok (Ünnepi füzet Rados Gusztáv hetvenedik születésnapjára). 38. (1931).

40. *Über die fixpunktfreien Abbildungen der Ebene.* Acta Scient. Math. Szeged, 6. (1934).

41. *Sur le caractère topologique des représentations conformes.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 198. (1934).

42. *Topologische Charakterisierung der linearen Abbildungen.* Acta Scient. Math. 6. (1934).

43. *Sur les similitudes de l'espace.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 198. (1934).

44. *Sur la régularité des transformations d'un groupe continu simplement transitif.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 198. (1934).

45. *Felületek reguláris leképezéseinek elmélete.* A M. Tud. Akadémia III. oszt. 1934. okt. 8-i ülésén tartott székfoglaló előadás. Mat. Term. tud. Ért. 53. (1935).

46. *Sur le groupe des transformations topologiques du plan.* Annali d. R. Scuola Norm. Sup. di Pisa (2) 3. (1934).

47. *Über reguläre Abbildungen von Flächen in sich.* Acta Scient. Math. Szeged. 7. (1934).

48. *Über die regulären Abbildungen des Torus.* Acta Scient. Math. Szeged. 7. (1934).

49. *Démonstration nouvelle d'un théorème de Klein et Poincaré.* Acta Scient. Math. Szeged. 7. (1935).

50. *Analitikus leképezések indexéből.* Mat. Term. tud. Ért. 53. (1935).

51. *Sur l'indice des transformations analytiques.* Acta Scient. Math. Szeged. 7. (1935).

52. *Stabilité permanente et l'hypothèse ergodique.* C. R. Acad. des Sciences. Paris. 201. (1935).

53. *Sur la structure des transformations topologiques des surfaces en elles-mêmes.* Enseign. Math. 35. (1936).

54. *Topologie des transformations.* Actes du Congrès Internat. d. Math. Oslo, 2. (1936).

55. *Sur la géométrie hyperbolique.* u. o.

56. *La méthode de Descartes et la géométrie moderne.* Congrès Descartes, Paris. Actualités Scientifiques et Ind. 535. (1937).

57. *A hiberbolikus síkgeometria felépítése.* I. és II. rész. A M. Tud. Akadémia III. osztályának 1936. máj. 11-és 1940. febr. 19-i ülésén bemutatva. Sajtó alatt a Mat. Term. tud. Ertesítőben.

58. *Topologikus leképezések és folytonos csoportok.* Mat. Fiz. Lapok. 46. (1939).

59. *A körgeometria megalapozása.* Mat. Fiz. Lapok. (sajtó alatt).

60. *Sur les inversions dans un groupe commutatif.* C. R. Acad. des Sciences, Paris. 19. février 1940.

Megjegyzés: Levelező taggá választása óta megjelent (a fentiek között):

A geometria alapjairól c. könyve (1937),

Topologie c. cikke az Encyclopédie Française-ban (1938)

és a 45—60. alatt felsorolt dolgozatok.

Dr. ZECHMEISTER LÁSZLÓ-t, a pécsi Erzsébet-Tudományegyetem nyilvános tanárát, a M. T. Akadémia levelező tagját melegen ajánljuk a III. osztály A) alosztályába *rendes* tagnak. Indokolásunkhoz nem kell kommentár. Neki ítélte a M. T. Akadémia 1938-ban a nagydíját.

Zemplén Géza r. t.

Széki Tibor l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánljuk az Akadémia III. osztályának B) alosztályába **dr. ORSÓS FERENC** levelező tagot *rendes* tagsági megválasztásra.

Orsós Ferenc dr. 1928 óta, tehát 12 esztendeje lett az Akadémia levelező tagja, annakidején mint a debreceni Tisza István-Egyetem Törvényszéki és Kórbonctani Intézetének igazgatója. Onnan került 1935-ben egyhangú meghívás alapján a budapesti törvényszéki orvostani tanzsékre, ahol jelenleg is működik. Állandó szakértője a budapesti Kir. Büntető- és a Pestvidéki Kir. Törvényszéknek, tagja a Törvényszéki Orvosi Vizsgálóbizottságnak, az Országos Ösztöndíjtanácsnak, az Országos Felsőoktatási Tanács Biológiai Szakosztályának, az Országos Természet-tudományi Tanácsnak, előadója a Rendőrségi és Csendőrtiszti Tanfolyamnak, tagja az Igazságügyi Orvosi Tanácsnak. Jelenleg a budapesti egyetem orvostani dékánja. Kiterjedt elfoglaltsága mellett igen gazdag tudományos munkásságot fejtett ki, amit 1928 óta megjelent 117 magyar és külföldi nyelvű dolgozata bizonyít, részben a kórbonctan, részben a törvényszéki orvostan köréből. Tudományos működését nemcsak magyar részről érte kitüntetés, amennyiben 1931 óta tulajdonosa a Corvin-Koszorúnak, de tagja lett számos külföldi tudományos társulatnak is, így a párisi Société Anatomique-nak, a német Törvényszéki Orvostani Társulatnak, a hallei Deutsche Akademie der Naturforschernek, részben pedig előadója magyar, német, francia és svájci kongresszusoknak. 1939-ben a *bonne-i* egyetem meghívására 2 hónapig mint vendégprofesszor tartott előadás-sorozatot s ugyanakkor a német közoktatásügyi miniszter meghívására előadásokkal szerepelt a heidelbergi, hallei, müncheni és boroszlói tudományos társulatokban. 1939. augusztusában pedig mint a finn Duodecim Egyesület tagja Helsinkiben tartott előadást.

A nélkül, hogy 117 dolgozatának egész jegyzékét felsorolnók, legyen szabad munkái közül csupán a legkiemelkedőbbekre hivatkozni. 1928 óta folytatólagosan foglalkozik a tüdőcsúcsoknak gümőkór iránti hajlamosságával, lefektetve azokat az elméleti alapokat, amelyekre a mai tüdősebészet kialakult. Több dolgozatában foglalkozik a daغانatok kórtanával, a szív és vérerek kórtanával. Az utóbbi 10 év alatt a szorosán vett kórbonctanról a törvény-

széki orvostanra tért át, ahol kórbonctani tudása alapján foglalkozik egészen újszerű kérdésekkel. Ebből a tanulmány-sorozatából kiemelendő *A vitális reakciók és törvényszerű orvostani jelentőségük* c. monográfiája, amelyben új oldalról és új kritikával elemzi az izomzatnak, majd egy különálló dolgozatban az idegrendszer különböző elemein észlelt mikroszkópos és sokszor tévesen értelmezett ép és kóros szerkezeti sajátosságait. Monográfiában dolgozta fel a csökmői arzénmérgezéseket és *A koszorús ütőerek szerepét a szív öregedésében*. Több dolgozatában foglalkozik a méhlepény kóros viszonyaival, valamint a köldökerek visszahúzódásából, fertőzéséből származó és az újszülött életét veszélyeztető elváltozásokkal. Igen terjedelmes monográfiában foglalkozik német nyelven is megjelent munkájában a nyomkutatással, haldoklással, valamint a haldokló állapotban és a halál után elszenvedett sérülésekkel.

Csak igen rövid ismertetése ez annak a nagyon kiterjedt munkásságnak, amelyet Orsós Ferenc dr. akadémiai tagsága óta kifejtett, amellyel nevét külföldön is a legkiválóbb kutatók sorába emelte. E munkásságának méltó elismerését kívánjuk megadni magyar részről is, amikor őt a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagságára ajánljuk.

Verebély Tibor r. t.	Herzog Ferenc l. t.
Mauritz Béla ig. és r. t.	Neuber Ede l. t.
Zimmermann Ágoston r. t.	Issekutz Béla l. t.
Marek József r. t.	

Dr. Orsós Ferenc irodalmi működése a M. T. Akadémia levelező tagjává választása (1928) óta.

1. *Über die Pigmentstreifen der Pleura visceralis.* Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXIII. Tag. 1928.

2. *Die generelle mechanische Disposition der Lungenkuppen zur Tuberkulose.* Beitr. z. Klin. d. Tuberkulose etc. Bd. 70. H. 4—5. 1928.

3. *Die subcorticale Schicht des Milzparenchyms.* (Diskussion). Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXII. Tag. 1928.

4. *A lép subcorticalis rétege.* Orvosi Hetilap. 1928. évf. 10. szám.

5. *A lépsinusok falának szerkezete.* Orvosi Hetilap. 1928. évf. 10. szám.

6. *Artériafalak elporcosodása*. Orvosi Hetilap. 1928 évf. 11. szám.
7. *Sokmagvú hámóriássejtek a vesében*. Orvosi Hetilap. 1928. évf. 21. szám.
8. *A kórboncolás vezérfonala*. Az Orvosi Hetilap kiadása. 1928.
9. *Májcirrhosis*. Orvosi Hetilap. 1928 évf. 25. szám.
10. *Über primären Leberkrebs*. Verhandl. d. Deutsch. path. Gesellsch. XXIV. Tag. 1929.
11. *Sarcoma reticulo-folliculare*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929.
12. *Sarcoma reticulo-folliculare*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929. (német nyelven).
13. *Splenofolliculoma malignum*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 3. füz. 1929.
14. *Splenofolliculoma malignum*. Tisza I.-Tud. Társ. III. oszt. Munk. II. köt. 3. füz. 1929. (német nyelven).
15. *Zur Structur und Histogenese der primären Leberkrebsse*. Ziegl. Beitr. Bd. 84. 1930.
16. *Über Aneurysmen der Arteriae Cerebri anterioris*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929.
17. *Az arteria cerebri anterior aneurysmáiról*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929.
18. *Miliaris aneurysmák metrorrhagiánál*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929.
19. *Miliare Aneurysmen bei Metrorrhagie*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. III. köt. 4. füz. 1929.
20. *A coronariasclerosis praedilectios helye*. Orvosi Hetilap. 1930. évf. 16. szám.
21. *Praedilectionstellen der Koronarsclerose*. (Diskussion). Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXV. Tag. 1930.
22. *Spondylitis ankylopoetica (Bechterew) két esete absolut mellkasmerevséggel*. Orvosi Hetilap. 1930. évf. 44. szám.
23. *A vese és a húgyutak indigó-beszűrődése és beivódása*. Orvosi Hetilap. 1930. évf. 44. szám.
24. *Über die subcapsulären Schichten der Milz*. Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXV. Tag. 1930.
25. *Die Struktur der Aorta ascendens und ihre pathologische Bedeutung*. Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXVI. Tag. 1931.
26. *Tuberkeln in Gerinnsel* (Diskussion). 2. *Alverten Epithel der Lunge* (Diskussion). Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXVI. Tag. 1931.

27. *Panangitis miliaris syphylomatosa a tertiär stádiumban. (Bronchopneumonia, splenitis et nephritis syphylomatosa.)* Magyar Dermatológiai Társ. Nagygyűlésének évkönyve. 1931.

28. *Miliare subendotheliale Syphylome* (Diskussion). Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXVI. Tag. 1931.

29. *Initiale Veränderungen der Aorta* (Diskussion). Verhandl. d. Deutsch. Path. Gesellsch. XXVI. Tag. 1931.

30. *A szív önsértései.* Orvosi Hetilap. 1931. évf. 19. szám.

31. *Die Bedeutung des Isthmus Aortae beim Menschen.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 1. füz. 1931.

32. *Über die strukturellen Ursachen der Aneurysmen der Sinus Valsalvae.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 1. füz. 1931.

33. *Die Struktur des Bulbus Aortae und der Aorta ascendens und deren pathologische Bedeutung.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 1. füz. 1931.

34. *Az isthmus aortae jelentősége az embernél.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 1. füz. 1931.

35. *A sinus Valsalvae aneurysmáinak szerkezeti okairól.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 1. füz. 1931.

36. *A bulbus aortae és az aorta ascendens szerkezete és ennek pathologiai kihatása.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

37. *Gliaszövet a méhnyakban.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

38. *Az isthmus aortae aneurysmái.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

39. *Az érsarjdaganaft.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

40. *Angiomyoma uteri.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

41. *Az isthmus aortae traumás sérülései.* Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. IV. köt. 2. füz. 1931.

42. *Az arcus és az isthmus aortae, valamint a ductus Botalli belhártyájának miliaris tuberculosisa.* M. T. Akadémia Mataematikai és Természettud. Értesítője. XLVIII. köt. 1931.

43. *Idegen anyagok hydraulikus besajtolódása sérült koponyacsontok Havers-csatornáiba.* M. T. Akadémia Mat. és Természettud. Értesítője. XLVIII. köt. 1931.

44. *Emphysema et exsudatum interstitiale és ablatio*

pleurae művi pneumothorax mellett. Orvosi Hetilap. 1932. évf. 45. szám.

45. *Pleuraleválás újabb esetei.* Orvosi Hetilap. 1932. évf. 49. szám.

46. *Az orvos hivatása.* (MONE) Orvostársadalmi Szemle. 5. sz. 1932.

47. *Disseminierte, acute panangitis tuberculosa.* Magyar Patholog. Társ. Nagygyűl. Munk. 1932.

48. *A haemangiómák és haemangiosarcomák fajtái.* Orvosi Hetilap. 1932. évf. 21. szám.

49. *Panangitis tuberculosa disseminata acuta.* Magy. Path. Társ. Nagygyűl. Munk. 1932.

50. *Akasztási, zsinegelési és egyéb sérülések nekrobiotikus, vitalis reakciói.* Orvosi Hetilap. 1933. évf. 12. szám.

51. *Nekrobiotische vitale Reactionen an Strangfurchen und anderen Verletzungen.* Petersburg, 1933.

52. *Das Epithel der Lungenalveolen.* Zentralbl. f. allg. Path. und path. Anatomie. 57. köt. 1933.

53. *Reticulosis és tuberculum képződés nem specifikus fertőzésnél.* Magy Path. Társ. Nagygyűlése. 1933. VII. 6. Magy. Path. Társ. Évkönyve.

54. *Eine besondere Form von Basedow-Struma.* Arbeiten der II. Internat. Kropf-Konferenz. Bern, 1933.

55. *Az orvosi ethika.* Az Orsz. Orvosszövetség debreceni fiókjának 1933. IV. 4-én tartott nagygyűlésén.

56. *Praecancrosus sejtelváltozás.* Orvosi Hetilap. 1933. évf. 27. szám. 596 l.

57. *A tüdő vázrendszerének élettani és kórtani jelentősége.* Magyar Belorvosok Egyesületének 1933. évkönyve.

58. *Pleuraablacion mit subpleuralen und tiefen Rissen des Lungengewebes bei Pneumothorax und Dyspnoe.* Zieglers Beitr. Bd. 92. H. 1. 1933.

59. *A canalis opticus és a fissura orbitalis superior egybeolvadása.* M. T. Akadémia Értesítője. LI. köt. 1934.

60. *A sziklacsont alsó felszínének szerkezetéről és fejlődéséről.* M. T. Akadémia Értesítője. LI. 1934.

61. *Geschwulstartige Gliawucherung in dem Uterus.* Zeitschr. f. Geburtshilfe u. Gyn. Bd. 107. H. 3. 1934.

62. *Myogen hirtelen szívhalál.* Magy. Path. Társ. 1934.

63. *Gefäßsprößgeschwulst (Gemmangioma).* Beitr. z. path. Anat. u. z. allg. Pathologie. Bd. 93. H. 1. 1934.

64. *Traumatiscche Risse des Isthmus Aortae.* Beitr. z. path. Anat. u. allg. Path. Bd. 93. H. 1. 1934.

65. *Aneurysmen des Isthmus der Aorta.* Beitr. z. path. Anat. u. allg. Path. Bd. 93. H. 1. 1934.

66. *Angiomyoma uteri*. Zentralbl. f. Gynék. 58. Jahrg. No. 2. 1934.

67. *Varratanomáliák és az os Kerkringi*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. köt. 1—2. füz. 1935.

68. *Gliaszövet a méhnyakban*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. köt. 1. füz. 1935.

69. *Az érsarjdagana (Gemmangioma)*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. 1. füz. 1935.

70. *Angiomyoma uteri*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. köt. 1. füz. 1935.

71. *Az isthmus aortae aneurysmái*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. köt. 1. füz. 1935.

72. *Schädelnahtanomalien und das Os Kerkringi*. Tisza I. Tud. Társ. II. oszt. Munk. 1—2. füz. 1935.

73. *Az isthmus aortae traumás sérülései*. Tisza I.-Tud. Társ. II. oszt. Munk. V. füz. 1. 1935.

74. *A vitális reakciók és törvényszéki orvostani jelentőségük*. Orvosképzés. 1935. 1. füz.

75. *Die vitalen Reactionen und ihre gerichtsmedizinische Bedeutung*. Beitr. z. path. Anat. u. allg. Path. Bd. 95. H. 1. 1935.

76. *Die vitale Reactionen des Nervensystems und deren gerichtsmedizinische Bedeutung*. Deutsche Zeitschr. f. d. ges. gerichtl. Med. Bd. 25. H. IV. 1935.

77. *Nyomravezető növényi szövetszilánkok a kaparékban*. Orvosi Hetilap. 1935. évf. 9. szám.

78. *Myogener Herztod*. Verhandl. der ung. path. Ges. 1935.

79. *Az orvosképzés reformjáról*. Felsőoktatásügyi Egyesület Közleményei. 1. sz. 1935.

80. *Zur Struktur und Pathologie des Zentroplasmas*. Verhandl. d. Deutsch. Path. Ges. März. 1935.

81. *Die vitalen Reactionen des Nervensystems bei Intoxicationen*. Deutsch. Zeitschr. f. d. ges. ger. Medizin. Bd. 26. H. 1—3. 1936.

82. *Disseminierte akute tuberkulose Panangitis*. Beitr. z. klin. d. Tuberkulose. Bd. 87. H. 6. 1936.

83. *Belső betegségek traumás eredete*. Magy. Belorvosok Egy. VI. Nagygyűlése, 1936.

84. *Die Entstehung der Corpora Amylacea in der Lunge*. Beitr. z. klin. d. Tuberkulose. Bd. 87. H. 6. 1936.

85. *Die Gerüstsysteme der Lunge und deren physiologische und pathologische Bedeutung*. Beitr. z. klin. d. Tuberkulose. Bd. 87. H. 7. 1936.

86. *A placenta accreta és adhaerens három esete kór-*

bonctani és törvényszéki orvostani vonatkozásban. Kenyeres-
emlékkönyv 1936.

87. *Az idegrendszer vitális reakciója és ennek törvényszéki orvostani jelentősége.* Magy. Path. Társ. IV. Nagygyűl.

88. Elnöki székfoglaló. MONE, Orvostársadalmi Szemle. 1. sz. 1937.

89. *Ünnepi beszéd.* MONE, Orvostársadalmi Szemle. 2. sz. 1937.

90. *Hozzászólás az 1936. évi Országos Felsőoktatásiügyi Kongresszus általános szakosztályán tartott előadásokhoz.* Magyar Felsőoktatás. 1937.

91. *Süllyedt-e a német tudomány színvonala?* Nemzeti Figyelő. 1937. 45. sz.

92. *Ist der Stand der deutschen Wissenschafts gesunken?* Deutsch. Ärzteblatt. No. 50. 1937.

93. *A coronáriák szerepe a szív öregedésénél.* Orvosképzés. 1937. 5. f.

94. *Fajunk sorskérdései.* Nemzeti Figyelő. 1938. 8. sz.

95. *Megnyitóbeszéd.* MONE. 1938. május 1.

96. *Die Bedeutung der Spurenkunde in der gerichtlichen Medizin.* Orvosképzés. 1938. 1. füzet.

97. *A köldökűtőerek visszahúzódása.* Orvosi Hetilap. 1938. évf. 27. szám.

98. *Általános szövetközi emphysema a halál után.* Orvosi Hetilap. 1938. évf. 46. szám.

99. *A tüdőűtőerek beszűkítése a tüdőkapu palás kérésedése miatt.* Orvosi Hetilap. 1939.

100. *Hozzászólás Haranghy referátumához.* (Myeloikus reakció köldöksepsisnél.) Magy. Path. Társ. 1938. é. füzetéből.

101. *Hozzászólás Jankovich L. előadásához.* (Köldökűtőér-visszahúzódás.) Magy. Path. Társ. 1938. é. füzetéből.

102. *Elnöki megnyitó.* Magy. Path. Társ. 1938. é. füzetéből.

103. *Beszámoló kéthavi németországi utamról.* MONE. 1939. aug. 1.

104. *Levegőnyomok kimutatása a magzati tüdőben.* Orvosi Hetilap. 1939. 31. sz.

105. *A nyakszirtecsont fejlődéséhez.* Magy. Path. Társ. Nagygyűl. Munk. 1939.

106. *Agonie.* Handwörterbuch d. ger. Medizin. J. Springer, Berlin.

107. *Agonale Verletzungen*. Handwörterbuch d. ger. Med. J. Springer, Berlin.

108. *Leichenzerstückelung*. Handwörterbuch d. ger. Med. J. Springer, Berlin.

109. *Vitale Reaction*. Handwörterbuch d. ger. Med. J. Springer, Berlin.

110. *Als Gastprofessor in Bonn*. Bonner Blätter, H. 6—7. 1939.

111. *Finnországi benyomások*. MONE. 1939. nov. 2. és dec. 1.

112. „*Conduplicato corpore*” születés-okozta mellkas-torzulás. Orvosi Hetilap. 1939. évf. 48. szám.

113. *Agykamravérzés megállapítása nagyfokban rothadt magzatban*. Orvosi Hetilap. 1939. évf. 50. szám.

114. *Der Nachweis von Luftspuren in der fetalen Lunge*. Deutsch. Zeitschr. f. ger. Med. Bd. 32. H. 3.

115. *Als Gastprofessor in Deutschland*. Deutsch. Ärzteblatt. 1939. No. 51.

116. *Erfahrungen an deutschen Hochschulen*. (Als Gastprofessor in Deutschland.) Deutsch. mediz. Wochenschr. 1940. No. 6.

117. *A magyarországi tömeges arsen-mérgezésekről*. Magyar Rendőr. 1940.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

BALÓ JÓZSEF dr.-t, a szegedi M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetemen a kórbonctan ny. r. tanárát, a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Baló József a kórbonctannak és kórszövettannak igen eredményes és sokoldalú művelője. Nem elégszik meg soha a jelenségek egyszerű alaki leírásával, hanem a kórfolyamatok lényegének felderítése közben szakmájának határterületeibe is mélyen behatol. Alapos kórtani, bakteriológiai, törvényszéki orvostani, szerológiai, biokémiai felkészültséggel tüzi ki és oldja meg feladatait.

Ha áttekintünk 1921 óta szakadatlan szorgalommal folyó és mindinkább kiszélesedő munkásságán, látjuk, hogy érdeklődését nem a bonctermi anyag véletlen összegyülemése irányítja, hanem a tudós meglátása, a tervszerű érdeklődés, a gondos anyaggyűjtés, a jelenségek

kísérleti megismétlésére és igazolására való törekvés. Ezért van az, hogy Baló József tudományos termése nagy változatossága mellett is szorosan összefüggő egész.

Eredményesen foglalkozott a központi idegrendszer betegségeivel. 1927-ben „leukoencephalitis concentrica” megjelöléssel egy egészen ismeretlen és elméleti szempontból nagy jelentőségű agyi megbetegedést írt le, amely a tudományos világban feltűnő érdeklődést keltett. Ezt a kórfolyamatot a külföld „maladie de Baló” (Barré, van Boegaert), ill. „Baló's disease” (Ferraro) névvel illette.

Ha Baló neve e jelentős munkája révén az egész tudományos világ előtt egy csapásra világszerte ismertté vált is, a megbecsülést, amelyet kivívott magának, többi, nem kevésbé értékes munkái révén nyerte el. A periarteriitis nodosa kórképének alapos tanulmányozása közben sok, eddig nem ismert kórtani összefüggésre mutatott rá. Tisztázta a hasnyálmirigy megbetegedéseinek jelentőségét a funicularis myelosis és a polyneuritis létrejöttében.

Éveken át kötötte le figyelmét az encephalitisek tanulmányozása, majd ezek kapcsán a filtrálható vírusok kérdésének szenteli magát. Széleskörű egyéni vizsgálatainak és rendkívül alapos tanulmányainak eredményeit 1931-ben *Láthatatlan kórokozók, filtrálható vírusok* címen könyvben foglalta össze, amely 1935-ben Karger berlini kiadónál német nyelven is megjelent. Ez a könyv mind a magyar, mind a külföldi szakirodalomban régen érzett hiányt pótol, valósággal úttörőnek tekinthető és nagyban hozzájárult a vírusokról szóló ismereteinknek a köztudatba való átmeneteléhez.

A belső elválasztású mirigyek kóros elváltozásaival is behatóan foglalkozik. A hypophysis mellső lebenyének elhalásáról írt tanulmányát (1923) minden hasonló tárgyú közlemény felhasználja azóta. A hasnyálmirigy megbetegedéseiről sok részlettanulmányt, majd pedig 1927-ben monográfiás áttekintést írt.

Egészen új szempontok vezérlik Baló Józsefet akkor, amikor a daغانatok kérdésének tanulmányozására veti magát. Tanítványával, Korpássy Bélával együtt rengeteg észlelés, kísérlet, statisztikai számítás alapján írja meg *Warzen, Papillome und Krebs* című könyvét (1936), amelyben a szemölcsök és a rák egymáshoz való viszonyát tanulmányozza behatóan, kiindulva abból a megfigyelésből, hogy azok az egyének, akiknek a testén sok öregkori szemölcs keletkezik, gyakrabban kapnak rákot, mint azok, akiknél ilyen szemölcsök nincsenek. Ez a könyv a szak-

irodalomban igen nagy méltánylásra és elismerésre talált. Fischer-Wasels, a neves frankfurti rákkutató szerint ez a könyv mindenki számára, aki a daganatképződés alapvető kérdéseivel foglalkozik, „wertvolle Fundgrube” marad.

Baló József mélyreható biológiai szemléletének egyik szép eredménye az a felismerése is, hogy az érlelmeszesedés keletkezésében a szervezet sav-lúg egyensúlyának megbomlása bír döntő szereppel.

E vázlatos felsorolásból is megállapítható, hogy Baló József a tudományos kérdéseknek alapos, ötletdús feldolgozója. Teljesen egyéni úton járó, kiforrott kutató. Neve világszerte megbecsülésnek örvend. Külföldi tudományos kapcsolatai igen széleskörűek. Hazai orvosi tudományos egyesületeink nem egy munkáját emlékéremmel tüntették ki. Szegedi intézetében 1928 óta igen komoly tudományos légkört teremtett, amit ékesen bizonyít az is, hogy kiadványaiból *Abhandlungen auf dem Gebiete der allgemeinen Pathologie und pathologischen Anatomie* címen eddig 7 kötetet adott ki.

Baló József nagyjelentőségű, értékes, hazánkban és külföldön érdeme szerint méltányolt munkássága révén mindenképen méltó arra, hogy a M. T. Akadémia őt tagjai sorába fogadja.

Gelei József l. t.

Szent-Györgyi Albert r. t.

Manninger Rezső r. t.

Issekutz Béla l. t.

Miskolczy Dezső l. t.

Tudományos munkái:

1. *Idegrendszeri elváltozások periarteriitis nodosa eseteiben.* Orvosi Hetilap. 26—28. sz. 16 oldal (1921).

1/a. *Über eine Häufung von Periarteriitis-nodosa-Fällen, nebst Beiträgen zur Polyneuritis infolge von Periarteriitis nodosa.* Virchows Archiv f. pathol. Anat. u. Physiol. 259., 773—794. (1926).

2. *A vészes vérszegénységben előforduló idegrendszeri elváltozásokról, különös tekintettel a gerincvelő megbetegedéseire.* Magyar Orvosi Archivum 20, 130—147. (1922).

3. Duzár társszerzővel: *Eine interessante „Encephalitis-Epidemica“ Endemie an einer Säuglingsabteilung.* Jahrbuch für Kinderheilkunde. 99, 209—228. (1922).

4. Markovics társszerzővel: *Kettős torzképződés két esete*. Orvosi Hetilap. 43—44. sz. 1. (1922).

5. *A hypophysis mellső lebenyének elhalásáról és ennek következményeiről*. Orvosi Hetilap. 37. sz. 6. 1. (1923).

5/a. *Über Nekrosen des Hypophysenvorderlappens und ihre Folgen*. Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allg. Pathol. 72, 599—602. (1924).

6. *Az encephalitis epidemicáról, különös tekintettel az agy és a belső szervek megbetegedésére*. Orvosképzés. 3—4. sz. 10 l. (1923).

6/a. *Encephalitis epidemica und Gesamtorganismus, zugleich ein Bericht über solche Epidemien in Budapest*. Frankfurter Zeitschrift für Pathologie. 30, 512—528. (1924).

7. *Periarteriitis nodosa beim Hunde und vergleichende Untersuchungen über diese Erkrankung bei Menschen und Hunden*. Virchows Archiv f. pathol. Anat. u. Physiol. 248, 337—344. (1924).

8. *A járványos encephalitis alatt fellépő májmegbetegedésekről*. Magyar Orvosi Archivum. 2. sz. 10 l. (1925).

9. *Über ein Aneurysma der Rückenmarksarterie, welches Tabes-dorsalisartige Symptome vortäuschte*. Deutsche Zeitschrift für Nervenheilkunde 85, 86—91. (1925).

10. *Az ascaris lumbricoides vándorlásáról a gazda szervezetében és ennek kórtani jelentőségéről*. Orvosi Hetilap. 3. sz. 7 l. (1925).

11. Lovrekovich társszerzővel: *A pneumococcustypus meghatározásának jelentőségéről a pneumococcus-fertőzések epidemiológiájában és gyógykezelésében*. Orvosi Hetilap. 26. sz. 6 l. (1925).

12. *Beiträge zum Krankheitsbilde der perirealen Apoplexie*. Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allg. Pathol. 73, 598—625. (1925).

13. Lovrekovich társszerzővel: *A typusmeghatározás jelentőségéről a bakteriológiában és hazai pneumococcustypusok megállapításáról*. Magyar Orvosi Archivum. 4. sz. 12 l. (1925).

14. *A kísérleti tumorkutatásról W. E. Gye-nek a rosszindulatú daganatok aetiológiájáról végzett vizsgálatával kapcsolatban*. Orvosi Hetilap. 40. sz. 6 l. (1925).

15. *A közönséges herpes és a járványos encephalitis között levő viszonyról, különös tekintettel az aetiológiára*. Magyar Orvosi Archivum. 6. sz. 26 l. (1925).

15/a. *Über das Verhältnis des gewöhnlichen Herpes zur*

epidemischen Encephalitis, mit besonderer Rücksicht auf die Ätiologie. Monatsschrift Ungarischer Mediziner. 12 l. (1927).

16. Bálint, Ernst és Purjesz társszerzőkkel: *Cukorbetegség és insulin.* Dick Manó. Budapest, 1927. 304 l.

17. *Die Wirkung der Luftverdünnung auf das Blut und die blutbildenden Organe.* Zeitschrift f. d. ges. exsp. Med. 59, 303—315. (1928).

18. Gál társszerzővel: *A házinyulak spontán encephalitise és ennek jelentősége a járványos encephalitis kóroktani kutatásában, valamint egyéb házinyulakísérleteiben.* Orvosi Hetilap. 26. sz. 13 l. (1927).

18/a. Gál társszerzővel: *Über die spontane Encephalitis der Kaninchen und deren Bedeutung in der ätiologischen Forschung der epidemischen Encephalitis sowie in sonstigen Kaninchenversuchen.* Virhows Archiv f. path. Anat. u. Physiol. 265, 386—402. (1927).

19. *A leukoencephalitis periaxialis concentricáról.* Magyar Orvosi Archivum. 2. sz. 18 l. (1927).

19/a. *Encephalitis periaxialis concentrica.* Archives of Neurology and Psychiatry. 19, 242—264. (1928).

20. *A rákkutatás eredményeiről kórtani szempontból.* Gyógyászat. 22. sz. 8 l. (1927).

21. *Pankreas-eredetű gerincvelőmegbetegedés.* Magyar Orvosi Archivum. 5. sz. 7 l. (1927).

21/a. *Myelitis funicularis als Folgeerscheinung der Erkrankung des Pankreas.* Deutsche Zeitschrift für Nervenheilkunde. 102, 275—286. (1928).

22. *Die Lipomatose der Bauchspeicheldrüse und deren Bezug zur allgemeinen Fettsucht.* Virchows Archiv. 273, 320—330. (1929).

22/a. *A hasnyálmirigy lipomatosisa és annak viszonya az általános elkövérédéshez.* Orvosi Hetilap. 1929. 833—837.

23. *Der Zusammenhang zwischen der Lipomatose des Pankreas und der allgemeinen Fettsucht.* Verhandlungen der Deutschen Pathologischen Gesellschaft. 1929. 343—347.

24. *Metaplasia of Basal Cells in the Ducts of the Pancreas: Its Consequences.* Ballon társszerzővel. Archives of Pathology. 7, 27—43. (1929).

25. *Über die Periarteritis nodosa, auf Grund von 9 neueren Fällen.* Nachtnebel társszerzővel. Virchows Archiv. 272, 478—503. (1929).

26. *Die Wirkung der Gallensteine auf die Bauchspeicheldrüse.* Monatsschrift Ungarischer Mediziner. 1928. 4 l.

27. Az 1928. évi internacionalis rákkonferencia. Orvosi Hetilap. 1928. 5 l.

28. *Periarteriitis nodosa und innere Sekretion.* Nachtnebel társszerzővel. Endokrinologie. 3, 180—189. (1929).

29. *Über die Virulenzänderung des Herpesvirus unter der Einwirkung verschiedener Bakterien.* Zeitschr. f. Hygiene und Infektionskr. 110, 599—602. (1929).

29/a. *A herpesvirus virulentiájának változása különböző baktériumok hatására.* Orvosi Hetilap. 1929. 125—130.

30. *Effects of Retention of Pancreatic Secretion.* Bal-lon társszerzővel. Surgery, Gynecology and Obstetrics. 1929. 1—13.

31. *Der Einfluß intravenös verabreichter Pankreas lipase auf den Blutlipasespiegel.* Bach társszerzővel. Ztschr. d. ges. exp. Med. 75, 583—589. (1931).

31. *Der Einfluß intravenös verabreichter Pankreas* 95. (1931).

32. *Über die Komplikationen der Pockenschutzimpfung mit besonderer Rücksicht auf die Enzephalitis.* Lőrincz társszerzővel. Jahrb. f. Kinderheilkunde. 131, 106. (1931).

32/a. Ugyanaz magyarul. Orvosi Hetilap. 74, 1053. (1930).

33. *The encephalitis of dogs with Eck fistula fed on meat.* Korpássy társszerzővel. Arch. of Pathology 13, 80. (1932).

33/a. Ugyanaz magyarul. Orvosi Hetilap. 76, 181. (1932).

34. *Über die Ursache der im Verlaufe der Periarteriitis nodosa vorkommenden Polyneuritiden.* Zeitschr. f. d. ges. Neurol. u. Psych. 134, 71. (1931).

35. *A vaccinatio után fellépő encephalitisről.* Budapesti Orvosi Újság. 29, 1. (1931).

36. *Zur Frage der Entstehungsursache der Pankreasnekrose.* Beitr. pathol. Anat. 92, 14. (1933).

37. *Über den Fermentgehalt der menschlichen Bauchspeicheldrüse.* Lovas társszerzővel. Virchows Archiv. 288, 326. (1933).

37/a. Ugyanaz magyarul. Magyar Orvosi Archivum. 34, 179. (1933).

38. *Die Verhinderung der Serumlipaseabnahme bei tuberkulösen Kaninchen.* Gerlei és Lovas társszerzőkkel. Beitr. zur Klinik der Tuberkulose. 82, 164. (1933).

38/a. Ugyanaz magyarul. Orvosi Hetilap. 77, 70. (1933).

39. *A veruccák és rák gyakori együttes előfordulása.* Orvosi Hetilap. 77, 797. (1933).

40. *A zsíryanagyfórgalom pathológiája*. Referátum a Magyar Pathológusok Társaságában. 1933.

41. *Die antagonistische Wirkung eines neuen Pankreasextraktes auf die Thyroxinvergiftung*. Lovas, Bach és Neufeld társszerzőkkel. Arch. f. exp. Path. und Pharm. 165, 594. (1932).

42. *A pajzsmirigy és pancreas antagonismusáról*. Orvosi Hetilap. 76, 201. (1932).

43. *Über einen die Thyroxinvergiftung verhütenden Stoff des Pankreas*. XIV. Congresso Internazionale di Fisiologia. Roma, 1932.

44. *Gleichzeitiges Vorkommen von Warzen und Oesophagus-Leukoplakie*. Korpássy társszerzővel. Abhandlungen auf dem Gebiete der allg. Path. 1933.

45. *A láthatatlan kórokozók filtrálható vírusok*. Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat. Budapest, 1931. 174 l.

45/a. *Die unsichtbaren Krankheitserreger filtrierbare Vira*. S. Karger. Berlin, 1935. 311 oldal.

46. *The relation of warts to cancer*. Congreso Internacional de Lucha Científica y Social contra el Cáncer. Madrid, Tomo II. Primera parte 35—38. (1933).

47. Korpássy társszerzővel: *Összehasonlítható vizsgálatok emberek, sertések és szarvasmarhák adenomatosus bélpolyppjairól*. Állatorvosi Lapok. 14. sz. 11 l. (1935).

48. *Die Gehirnaufbauähigkeit des menschlichen Blutserums*. Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten. 102, 202—212. (1934).

49. *Über einen die Thyroxinvergiftung paralysierenden Pankreasextrakt*. Bericht der II. Internationalen Kropfkonferenz in Bern. 2 l. (1933).

50. *A röntgenártalmak különböző formái és azok törvényszéki orvostani vonatkozásai*. Kenyeres-jubileumi kötet. Budapest. 16 l. (1936).

51. *Ein Beitrag zur Kenntnis des mit senilen Warzen behafteten Organismus*. IX. Congressus Internationalis Dermatologorum. 7 l.

52. Diskussionbemerkung zum Referat von Prof. Kumer: *Herpesforschung und Klinik*. IX. Congressus Internationalis Dermatologorum.

53. Korpássy társszerzővel: *Az oesophagus-leukoplakia és verucca senilis összefüggése*. Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 2, 107—109. (1933).

54. Korpássy társszerzővel: *Az emberi vastagbél*

polyposisa és ennek viszonya a rákhoz. Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3, 119—120. (1934).

55. Kovács társszerzővel: *Újabb adatok a vérsavó agybontó képességéről.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3, 94—96. (1934).

56. *Emberék és állatok szemölcssei és papillomái.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3, 117—119. (1934).

57. *A madridi nemzetközi rákkongresszus.* Orvosi Hetilap. 4. sz. 11 l. (1934).

58. Korpássy társszerzővel: *Warzen, Papillome und Krebs.* Acta litterarum ac. scientiarum reg. universitatis hung. Francisco-Josephinae sectio Medicorum. VII. 303 l. (1936).

59. *A rák szövettana és a szövettani szerkezet gyakorlati vonatkozásai. A daganatok kör- és gyógytana* című munkában. 11 l. (1937).

60. *Die Erkrankung des Rückenmarks bei perniziöser Anämie.* Comptes Rendus de la Troisième Conférence internationale de Pathologie Géographique. Stockholm. 290—297 (1937).

61. *Beitrag zur Frage der Lungenerkrankung der Paprikaspalter auf Grund pathologisch-anatomischer und histologischer Untersuchungen.* Ärztliche Sachverständigen-Zeitung. 42, 304— (1936).

62. Purjesz társszerzővel: *A folliculus-hormon hatásáról.* Orvosi Hetilap. 25. sz. 7 l. (1937).

62/a. *Über die Wirkung des Follikelhormons.* Klinische Wochenschrift. 16, 1150—1152. (1937).

63. *A vészes vérszegénység májkezelésének néhány kérdése.* Budapesti Orvosi Újság. 35, 6 l. (1937).

64. *A sejtoszlás ingerei.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3 l. (1936).

65. *A guadinin encephalitisről.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 2 l. (1935).

66. *Die mit Ammoniumhydroxydvergiftung erzeugbare experimentelle Arteriosclerose.* Frankfurter Zeitschrift für Pathologie. 52, 205—220. (1938).

67. *Die Wirkung des Thyroxins auf die Arterien.* Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allg. Pathol. 102, 341—360. (1939).

67/a. *Thyroxin és arteriosklerosis.* Orvosi Hetilap. 25. sz. 8 l. (1939).

68. *Die Änderung der Reaktion des Blutes in vitro.*

Pflügers Archiv f. d. ges. Physiol. des Menschen und der Tiere. 239, 726—735. (1938).

69. *Der Einfluß der Ammoniakvergiftung auf das Blut und auf die Blutbildung.* Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allg. Pathol. 101, 66—79. (1938).

69/a. *Az acidosis hatása a csontvelőre.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3 l. (1937).

70. *Sertésgondozók Bouchet-féle betegsége.* Népegészségügy. 21. sz. 3 l. (1938).

71. *Multiple Hirnhernien als Folgeerscheinungen von Hirngeschwülsten.* Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten. 110, 445—458. (1939).

71/a. *Többszörös agyhernia, mint agydaganatok következménye.* Magyar Orvosi Archivum. 30, 10 l. (1939).

72. Korpássy társszerzővel: *Sertések vastagbélpolypjainak aetiológiájáról.* Állatorvosi Lapok. 12. sz. 11 l. (1939).

73. *A hypophysis cystáiról.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 3 l. (1938).

73/a. *Sopra le cisti dell'ipofisi.* Archivio „de Vecchi” per l'Anatomia pathologica e la Medicina clinica. I. 396—430. (1939).

74. *Az arteriosclerosis.* Magyar Pathológusok Társasága Nagygyűlésének Munkálatai. 17 l. (1939).

FEKETE ZOLTÁN-t, a Magy. Kir. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyilvános rendes tanárát a M. T. Akadémia III. osztályának B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Fekete Zoltán 1877. április hó 18-án Selmecebányán született. Atyja a székely származású Fekete Lajos erdészeti főiskolai tanár, c. min. tanácsos, a M. T. Akadémia levelező tagja volt. Fekete Zoltán Selmecebányán, a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolán végezte erdészeti tanulmányait. Erdőmérnöki oklevelét Budapesten 1900-ban szerezte meg kitüntetéssel. Katonai kötelezettségének a cs. kir. tüzérségnél tett eleget, ahol tart. hadnagyi rangot nyert. Állami szolgálatba 1898. októberében lépett és 7 évig teljesített üzemi szolgálatot, 4 éven át mint a zsarnócai m. kir. erdőrendezőség vezetője működött. Ezután a selmecebányai főiskolán volt tanársegéd, majd adjunktus, 1911-ben pedig a főiskola rendkívüli, 1913-ban rendes ta-

nára lett, megbízást nyert az erdőrendezéstani tanszék vezetésére. Tanszékének tárgyai voltak: az erdőbecslés, erdőrendezés, erdőértékszámítás. A selmecbányai időszak alatt a főiskola erdőmérnöki osztályának az 1914/15—1916/17. tanévekben dékánja volt. A főiskolának Sopronba történt áthelyezésekor élénk részt vett a főiskola újjászervezésében. A soproni időszak alatt az 1920/21—1922/23. és 1925/26. tanévekben az erdőmérnöki osztály dékánja, az 1926/27—1927/28. és 1932/33—1933/34. tanévekben a főiskola rektora volt. Az 1934. tanév óta mint egyetemi nyilvános rendes tanár látja el az erdőrendezéstani tanszékét. Az átszervezéskor az 1934/35. tanévben a műegyetemi bánya-, kohó- és erdőmérnöki karnak választott prodékánja volt. Az 1928—1937-ig terjedő időben az országgyűlés felsőházának tagjaként képviselte a főiskolát és a Kart.

Habár tudományos, kutató és irodalmi tevékenysége a jelzett hivatali elfoglaltságok miatt többször megszakadt, mégis igen jelentős tevékenységet fejtett ki az erdőrendezés, erdőbecslés és értékszámítás területén. Alább közölt irodalmi tevékenységének jegyzékéből látszik, hogy tanszéke e tárgyköröknek korszerű és külföldön is elismert kutató helye. Fekete Zoltán a kitaró, mélyreható és igen alapos tevékenységű, de e mellett a szerényen visszahúzódó tudósok példaképe. Munkássága a jelzett tárgykörökben és az ehhez csatlakozó növényföldrajzi területeken nemcsak nagy gyakorlati értékű eredményeket ért el, hanem tudományos szempontból is súlyos értékeket jelentenek megállapításai. Tudományos munkásságának nemcsak egyetemi tanári kinevezése volt elismerése, hanem ezenkívül rendes tagul választotta őt a Darányi Ignác-Agrártudományos Társaság, továbbá a Finn Erdészettudományi Társaság is. Az egyesületeken kívül tagja az Országos Természettudományi Tanácsnak és az Országos Felsőoktatási Tanácsnak. A m. kir. földművelésügyi miniszter megbízásából mintegy 15 éven át végzett kutató munkát a hazai fafajok fatömegtényezőinek és fatermésének vizsgálata körül, amely tárgykörből nemcsak a hazai, hanem nemzetközi kongresszusokon is számos előadást tartott. Az erdőgazdasági viszonyokat tanulmányozta és az erdészeti felsőoktatás intézményeit meglátogatta Ausztriában, Németországban, Svédországban, Finn-, Észt-, Lett- és Lengyelországban.

Számos kisebb közleményén, útleírásán, ismertető cikkein kívül a következő értekezéseket közölte:

A) Az Erdészeti Kísérletek c. folyóiratban:

1. Magasságmérések az erdészeti növényföldrajzi megfigyeléseknél (1902).
2. Növényföldrajzi megfigyelések a Közép-Tátrából (1902).
3. Növényföldrajzi megfigyelések a Magas-Tátrában (1904).
4. Az erdészeti főiskolai növénykert Wellingtoniai (1905).
5. A rudas szalagpróba (1906).
6. Az óhegyi „Fatermési kísérleti terület“ (1913). —
7. A próbateres fatömegbecslési eljárások méltatása összehasonlító kísérletek alapján (1914).
8. A fatömegtablák alkalmazásának gyakorlati méltatása, összehasonlító kísérletek alapján (1914).
9. A faállomány százalékos összetételében megnyilvánuló törvényszerűség, mint általános természeti törvény (1917).
10. A valószínűségi törvény a természetben (1917).
11. Szerfabecslési táblázatok. Tafeln zur Schätzung von Eichennutzholz (1931).
12. Pótlások a faállomány és az erdőtöke nyereségszámításának elméletéhez. Zur Theorie der forstlichen Statik bei aussetzendem Betriebe (1931).
13. Ermittlung des Bestandeszuwachses mittelst Massentafeln bzw. in Verbindung mit dem Massenkurvenverfahren (1931).

B) Az Erdészeti Lapok c. folyóiratban:

1. Növényföldrajzi megfigyelések a Magas-Tátrában (1905).
2. A fokozatos kihasználás és térszakozás (1911).
3. Fatermési tábláink (1916).
4. Az új erdőrendezéstani utasítás ismertetése és méltatása (1920).
5. A helyi fatermési táblák kérdéséhez (1922).
6. A vég- és előhasználati fatömegek arányának megállapítása a helyi fatermési táblákon (1923).
7. Hozzászólás az új erdőtörvénytervezet IV. fejezetéhez (1930).
8. Északi országokon keresztül (1931).
9. A fatömegtábla és a fatömeggörbe a növedékszámítás szolgálatában (1933).
10. A használatok elnevezése (1937).

11. *Néhány műszavunk helyes értelmezése* (1937).
12. *Tisztítás, tisztítógátás, tisztázógátás* (1937).
13. *A sűrűség és záródás hatása az akácegyed fejlődésére* (1938).
14. *Az erdőgazdasági üzemterv rajzábbrás mintái* (1938).
15. *Erdőrendezési utasításunknak a fatermési táblákra vonatkozó rendelkezései* (1938).
16. *A köbözés legegyszerűbb kulcsszámái* (1938).
17. *A részletes erdőleírás alakja és tartama* (1938).
18. *A sűrűségi és záródási viszonyszám helyes értelmezése* (1938).
19. *Az erdő gazdasági beosztása és a jövőbeli gazdaság alapelveinek megszabása* (1938).
20. *Üzem- és hozamszabályozás* (1939).
21. *A derékszögű távcsőkereszt* (1939).

C) *Az Erdőgazdasági Szemle c. folyóiratban:*

1. *Az üzemmód és vágásforduló a szabadforgalmú magánbirtokosok üzemtervében* (1930).
2. *A hozadék összefüggése a vágásfordulóval és az iránynövedékkel* (1930).

D) *Külföldi folyóiratokban:*

1. *Versuche aus dem Bereiche der Holzmeßkunde* (Zentralblatt für das gesamte Forstwesen 1915).
2. *Einfluß der Schußverhältnisse auf die Form und Maße der Robinie* (1936. A II. nemzetközi erdőgazdasági kongresszus kiadványa).
3. *Ertragstabeln für die Robinie des ungarischen Tieflandes* (1936. Az erd. kutatóintézetek IX. nemzetközi kongresszusának kiadványa).
4. *Die ungarischen Ertragstabeln* (1939. Zeitschrift für Weltfortswirtschaft). Bd. VII. Heft 3.
5. *Geschichte und Stand der Forsteinrichtung in Ungarn* (1939). Bd. VII. Heft 3.

C) *Külön kiadványok:*

1. *Erdőmérnöki Segédtablák*, Sopron, 1926.
2. *Az akác sorka fatömeg- és növekedési táblái* (magyar és német nyelven, Sopron, 1931).
3. *Akác- és fatömegtablák és szerfabcslési táblázatok* (magyar és német nyelven, Sopron, 1935).
4. *Akácfatermési táblák a Magyar-Altöld számára* (magyar és német nyelven, Sopron, 1937).

A legutóbb felsorolt külön kiadványok tartalmazzák Fekete Zoltán kutató működésének legutóbbi irányát, amely új módszerek kidolgozásával igen aprólékos és igen beható vizsgálatokon alapul és nemcsak szorosán vett erdészeti, hanem közgazdasági jelentőségű is. Az akácfa fatömeg és növekedési tábláiról írott munka első füzete már 1931-ben jelent meg. Azóta a m. kir. földművelésügyi minisztérium megbízásából, továbbá a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium természettudományi alapjának és a Széchenyi-Tudományos Társaságnak a támogatásával e munkálatait folytatta. A második füzetben a zárt erdőben nőtt akácegyed növekedési, illetőleg fatömeg-szerfabecslési adatait magában foglaló táblázatokot bocsátotta közre, végül a harmadik 1937-ben megjelent magyar és német nyelvű füzet az akácfa-állomány hazai fatermési tábláit közli a legújabb felvételek alapján. E vizsgálatait az Erdészeti Kutató Intézetek Szövetségének 1936. évi nagygyűlésén ismertette. Ezek a monográfiák mint úttörő és a kutatás irányait megszabó munkák mutatják meg az utat a többi fafaj feldolgozásának keresztülviteléhez is. A mű utolsó füzetét a szerző *Kaán Károly* ny. földművelésügyi államtitkárnak, nemrégén elhunyt levelező tagunknak ajánlotta, aki Fekete Zoltán munkásságát nagy megértéssel támogatta. Azzal a megnyugvással ajánljuk Fekete Zoltánt a Kaán Károly elhunytával képviselő nélkül maradt erdészeti tudományok akadémiai székére levelező tagnak, hogy vele akadémiánk valódi értékkel gyarapodik.

Mágócsy-Dietz Sándor t. t. **Szabó Zoltán** l. t.
Entz Géza r. t. **Jávorka Sándor** l. t.

GYÖRFFY ISTVÁN-t, a szegedi M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem nyilvános rendes tanárát és általános növénytani intézete és fűvészkertje igazgatóját a M. T. Akadémia III. osztályának B) alosztályába *levelező* tagul ajánljuk.

Györffy István 1880. december hó 19-én született Hidasnémetin. Középiskoláit Aradon, az egyetemet pedig Kolozsvárott végezte, ahol középiskolai tanári és bölcsészetdoktori oklevelet szerzett. Ötévi egyetemi tanársegéd-sége után 1904—1909-ig a makói főgimnázium és 1909—1914-ig a löcsei főreáliskola tanára volt. 1913-ban Kolozsvárott, 1920-ban Budapesten bölcsészettudománykari ma-

gántanár lett. 1914-ben a kolozsvári egyetemen az általános növénytan nyilvános rendes tanárává neveztetett ki. Mint ilyen, 1921. óta a szegedi egyetemen működik. A szegedi egyetemnek 1929—30. tanévben rektora, matematikai és természettudományi karának több ízben dékánja volt.

Győrffy István tudományos kutató tevékenysége Magyarország mohaflórájának területén olyan rendkívül gazdag, hogy errevonatkozó közleményeinek felsorolására nem is terjeszkedhetünk ki. Szinte párját ritkítja az a nagy munkabírás, amellyel növénygyűjtő kirándulásait és kutató útjait Nagy-Magyarország, különösen pedig a Magas-Tátra, újabban a Magyar-Alföld és a Kárpátalja területének felkutatása érdekében megszervezte és amellyel a gyűjtött anyagot feldolgozta. A mohákkal a legnagyobb részben rendszertani, de különösen összehasonlító alaktani és szövettani irányban foglalkozott. E munkássága révén összekötöttesbe került a külföld hasonló irányú kutatóival, úgy, hogy a vezetése alatti tanszék és intézet hazánkban a virágtalan növények kutatásának székhelyévé vált. Tanítványainak egész sora a mohákon kívül a többi virágtalan növényekkel, különösen pedig az algákkal foglalkozik. Meg kell említenünk azt is, hogy Győrffy István professzor családjának úgyszólván minden tagja az ő kutatásaiban segítő- és munkatársa. Győrffy István kryptogámkutató iskolájának munkássága részére külön folyóiratot alapított és szerkesztett a vezető professzor, amely „*Folia Cryptogamica*” címmel már 13 hatalmas füzetben bocsátotta közre a szebbnél-szebb rajzokkal kísért értekezéseket.

A mohákkal foglalkozó tanulmányokon kívül Győrffy István közleményeinek egész sorában foglalkozik az általa felfedezett újabb termőhelyek, újabb alakok vagy alaktani érdekességek ismertetésével a virágos növények köréből is. Sok érdekes növényökológiai, fenológiai, és növényföldrajzi adatot örökített meg részletes közleményekben. Az előbb említett, jelenleg is folytatódó folyóiraton kívül ő szerkesztette és adta ki Kolozsvárott 1916—1919-ig a *Botanikai Múzeumi Füzeteket* és 27 éven át volt főmunkatársa néhai *Degen Árpád Magyar Botanikai Lapok* c. folyóiratának, hasonlóképpen főmunkatársa a párizsi *Revue Bryologique* és a *Loeske* alapította *Laubmoose Europas* c. folyó múnék.

A Győrffy István kifejtette több mint négyévtizedes kutató és irodalmi tevékenységnek eredménye a 600-at meghaladó szakközlemény, továbbá az a három még kiadatlan mű, amelynek egyike a mohák rendellenességével foglalkozik, kb. 9000 eredeti rajzzal (*Atlas bryoteratolo-*

gicus), második a Molendoa-nemzetség magánrajza (*Monografia generis Molendoa*) és harmadik a hazánk területéről összegyűjtött és ismertetett mohák felsorolása és leírása (*Bryologia Hungarica*). A vezetése alatti intézetben tanítványai több mint 100 szakcikket közöltek és 26 évi rendes tanári működése folyamán 15 doktori értekezés készült, amelyek valamennyije szorgalmas és értékes kutató munka eredménye.

Nincs terünk ahhoz, hogy Györffy István irodalmi munkásságát felsoroljuk, a fentiekben azonban már jeleztük azokat az irányokat, amelyekben működött. Tudományos érdemeit nemcsak docenturái és egyetemi tanári kinevezése igazolja, hanem igazolják még azok a külföldi elismerések is, amelyekkel külföldi és hazai kutatók megtisztelték. Az ő nevét 14 növényfaj viseli. A varsói Lengyel Botanikai Társaság 1924-ben és a Helsinkí Finn Zoológiai-Botanikai Társaság 1934-ben levelező tagjául választotta.

Még vagyunk győződve arról, hogy az a lelkes és nagy odaadással, önfeláldozással és kitartással végzett kutatói és irodalmi tevékenység, amellyel Györffy István önzetlenül szolgálta a magyar művelődés ügyét, megérdemli azt, hogy a M. T. Akadémia is az elismerés jelét nyújtsa felé akkor, amikor levelező tagjává választja. Ezzel az ajánlásunkkal felújítjuk azt az ajánlást, amelyet még 1928-ban terjesztettünk többen az Akadémia elé. Akkor az ajánlás nem járt kellő sikerrel és csak Györffy István szerénységén múlt, hogy az ajánlást csak most újítjuk meg.

Mágócsy-Dietz Sándor t. t.

Szabó Zoltán l. t.

Entz Géza r. t.

Jávorka Sándor l. t.

A M. T. Akadémia III. osztályának B) alosztályába levelező tagnak ajánlom dr. SZÁVA-KOVÁTS JÓZSEF középiskolai tanár, egyetemi c. ny. rendkívüli tanár urat.

Száva-Kováts József dr. ma már külföldön is elismert, igen szorgalmas klimatológus. A földi éghajlatok bizonyos elemeit igen szellemes módon összeállított statisztikai adatokkal egészen új világitásba tudta helyezni. Különösen nagy elismerést arattak a légnyomás periódikus ingadozásaira, a légnedvesség eloszlására és évi járására vonatkozó tanulmányai. Akadémiánk értesítőjében is már két tanulmánya jelent meg, a harmadik most van sajtó alatt.

A légnedvesség földrajzi eloszlására vonatkozó, kitűnő térképeit a német *Annalen der Hydrographie und Maritimen Meteorologie* 1938-ban igen költséges, szép kiállításban közölte, elismerve a rengeteg számításon alapuló mű nagy értékét. Nagyon fontos közleményei jelentek meg még külföldön a svéd *Geografische Annalen*, a német *Meteorologische Zeitschrift* és Peterneanus *Geographische Mitteilungen* című folyóiratokban, hazánkban pedig az *Időjárás-ban* és a *Földrajzi Közlemények* nemzetközi kiadásában. Eddig mintegy 19 azoknak az értekezéseinek száma, amelyek a tudományban valódi értéket jelentenek. Munkássága valóban olyan, hogy az Akadémián van a helye.

Cholnoky Jenő l. t.

Rybár Istán r. t.

Prinz Gyula l. t.

Tudományos munkássága:

A júniusi hőcsökkenés okai. (Földr. Közl. 1925. 9—10. füzet.)

A téli évszak időjárási periódusai. (Az *Időjárás*. 1926. 9—10. füzet.)

Witterungsperioden im Winter. (Meteor. Zeitschrift. 1927. H. 4.)

A klíma nedvessége. (Földr. Közl. 1927. I—III. füzet.)

Einige Bemerkungen über die Isonotiden. (Petermanns Geogr. Mitt. 1927. H. 7—8.)

Luftdruckperioden im Raum und Zeit. (Geographische Annalen 1929. H. 2.)

A monzuncirkuláció lefolyásáról. (Math. és Természetud. Értesítő. 1929.)

A szárazföld és a tenger közötti levegőforgalom. (Az *Időjárás*. 1930.)

A klíma nedvességének problémája. (Az *Időjárás*. 1931. III—IV. füzet.)

A levegő nyári nedvessége Európában. (Földr. Közl. 1936. 9—10. füzet.)

A légnedvesség évi ingadozása Európában. (Az *Időjárás*. 1937. I—II. füzet.)

A légnedvesség eloszlása és évi járása Európában. (Földr. Közl. 1938. 6—7. füzet.)

Gang und Verteilung der Luftfeuchtigkeit in Europa. (Internationale Zeitschr. d. Ung. Geogr. Gesellsch. 1939.)

A páryanomás és a nedvesség évi járása a Földön. (Mat. és Természettud. Értesítő. 1938.)

Verteilung der Luftfeuchtigkeit auf der Erde. (Annalen d. Hydrogr. und Marit. Meteorol. 1938. H. VIII.)

Van-e európai monzun? (Földr. Közl. 1939.)

Die Frage des europäischen Monsuns. (Meteorol. Zeitschr. 1939. H. 4.)

Klimasystem der Feuchtigkeit. (Petermanns Geogr. Mitt. 1940. H. 1.)

A nedvesség klimarendszere. (Bemutatva a M. T. Akadémia III. osztályának 1939. május 15-i ülésén.)

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a III. osztály B) alosztályába *levelező* tagnak **dr. VARGA LAJOS**-t, a soproni Rákóczi-Fiúnevelő-Intézet igazgató-tanárát, a Ferenc József-Tudományegyetem c. rendkívüli tanárát, mint zoológust.

Varga Lajos tudományos működését és érdemeit az 1939. évi ajánlások során részletesen ismertettük. Amikor őt újból ajánljuk, csatoljuk önálló dolgozatainak jegyzékét. Ez a jegyzék azonban Varga Lajos összes dolgozatainak nem egészen egyharmadát tartalmazza.

Entz Géza r. t.

Gelei József r. t.

Zimmermann Ágoston r. t.

Dudich Endre l. t.

Tudományos munkássága:

1. *A Radnai havasokban.* („Az Erdély” c. folyóirat, XX. évf. 1911., 11—12. számában. 9 saját felvétellel, 17 l.)

2. *Adatok Kolozsvár kerekeshéreg faunájának ismeretéhez.* Doktori értekezés. („Múzeumi Füzetek”. — 1914.)

3. *Az állatok magatartása a tűzvonalonban.* (Természettudományi Közlöny. 1918. 301—314. l.)

4. *A dolgozóméhek csápjai.* (Méhészet. XVIII. évf., 5. szám, 1921. március 1. 66—71. l. 4 eredeti rajzzal.)

5. *A biológia a nemzeti nevelés szolgálatában.* (A „Rákóczi Ferenc” M. Kir. Reáliskolai Nevelőintézet 1923—24. évi Értesítője. 11—22. l.)

6. *Az Asplanchna Sieboldii Leydig rágókészüléke.* (2 ábrával. Állattani Közlemények. XXII. kötet, 1—2.

füzet, 35—39. l. és rövid német ismertetése a Résumé 97—98. lapján.)

7. *Untersuchungen über die Anwendung eines neuen Farbstoffes auf dem Gebiete der Vitalfärbung.* (Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie und mikroskopischen Technik; Bd. 43. 1926. 338—345.)

8. *Kísérletek egy új élvefestő anyaggal.* (Állattani Közlemények. 1927. XXIV. kötet, 1—2. füzet, 40—46. l.)

9. *A Radnai-Havasok keleti felének glaciális jelenségei.* (Földrajzi Közlemények. 1927. évf. LV. kötet, 4—6. füzet, 83—100. lap, 6 szövegek közti ábra, 3 táblán 6 fényképpel.)

10. *A Fertő-tó kerekeshéjűjei.* (Archivum Balatonicum. 1926. évi I. kötet, 181—225. l.)

11. *Ein interessanter Biotop der Biocönose von Wasserorganismen.* (Biologisches Zentralblatt. 1928. 48. Bd. p. 143—162.)

12. *Adatok a szegedi tiszai kubikgödrök limnológiájához, különös tekintettel azok kerekeshéjű-faunájára.* (Acta Litterarum et Scientiarum. Acta biologica. Tom. I. [III.], fasc. 1. Szeged, 1928. p.: 55—76. [I. rész.])

13. *Allgemeine limnobiologische Charakteristik des Fertő (Neusiedlersee).* (Internationale Revue d. ges. Hydrogr. 1928. Bd. XIX. Heft 3/4. p.: 289—294.)

14. *Vizsgálatok az erdei mácsonya (Disacus silvester Huds) vízgyűjtőinek biocönosisáról.* (Erdészeti Kísérletek. 1928. é. XXX. kötet, 353—369, 1 lapon francia nyelvű kivonatos összefoglalás. 1929. március.)

15. *Rhinops fertőensis, ein neues Rädertier aus dem Fertő (Neusiedlersee).* (Zoologischer Anzeiger, Bd. 80., Heft 7/9., 1929. 236—253. l.)

16. *Untersuchungen über die Protozoen-Fauna des Waldbodens. Fehér-rel közösen.* (Centralbl. f. Bakteriologie etc. II. Abt. 77. Bd. 1929. p.: 524—543.)

17. *Vizsgálatok az erdőtalaj Protozoa-faunájáról.* (Mat. és Term. tud. Értesítő. XLVI. kötet, 1929. p. 235—276. lap. Társszerző: Dr. Fehér. Ugyanaz az „Erdészeti Kísérletek” 1929. é. XXXI. kötet, 46. l.)

18. *A hullók általános tulajdonságai.* (Brehm: Az állatok világa. XI. kötet. 17—42. lap; fordítás; Gutenberg-kiadás, 1930.)

19. *Krokodilusok, teknősök és felemásgyíkok.* (Brehm: Az állatok világa. XII. kötet, 17—150. l. Gutenberg-kiadás, 1930. Fordítás a német kiadásból.)

20. *Adatok a szegedi tiszai kubikgödrök limnológiájá-*

hoz, különös tekintettel azok kerekésfereg-faunájára. (II. rész. Acta biologica, Tom. I. fasc. 3. p.: 207—238. 1930.)

21. Adatok a *Rhinops fertőensis* biológiájához. (Állattani Közlemények 1930. é. XXVII. köt. p.: 17—35.)

22. Adatok a Balaton kerekésfereg-faunájának ismeretéhez. — Az *Anuraea chochlearis* var. *macrocantha* Lauterb. fiatal egyedeinek kibúvása az embriótartóból. (Magyar Biol. Kutató Int. I. oszt. munkái. p.: 60—69. 1930.)

23. A fertői és hansági kirándulás. (Köcsag. 1930. é. III. évf. 1—2. sz. p.: 61—64.)

24. Tüskésférgecskék (*Kinoryncha*), Sörtésállatkák (*Gastrotricha*) és Kerekésférgek (*Rotatoria*). (A Brehm magyar kiadása 17. kötetében, 1930. p.: 89—106.)

25. Az erdőtalaj protozoa-faunája. Önállóan írt fejezet a Vági—Fehér-féle „A talajtan elemei” c. könyvben. (Sopron, 1931. p.: 517—526.)

26. A Fertő problémája. („Köcsag”. 1931. é. IV. évf. 3. sz. p.: 109—114.)

27. A hinár (*Potamogeton pectinatus* L.) érdekes alakulatai a Fertőben. (Németül is.) (A Magyar Biol. Kutató Int. I. oszt. munkái; IV. kötet, 1931. 14. l., 4 kép.)

28. Adatok az egyesült Körös két holtágának limnológiájához. (Németül is.) (A Magyar Biol. Kutató Int. I. oszt. munkái IV. kötet, 1931. 16. l., 2 ábra, 2 táblázat.)

29. Beiträge zur Rotatorienfauna Südschwedens. (Zoologischer Anzeiger Bd. 96. Heft 11/12. 1931. p.: 285—292.)

30. Katasztrófák a Fertő-tó életében. (*Katastrophale Erscheinungen im Leben des Fertő.*) (Állattani Közlemények. XXXVIII. kötet, 1931. p.: 132—147.)

31. A pézsmapocok előnyomulása a Kis-Alföldön. (Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhöz. 1931. é. 63. kötet, 4. sz. p.: 116—118.)

32. Katastrophen in der Biocönose des Fertő- (Neusiedler-) Sees. (Internat. Revue der ges. Hydrobiol. u. Hydrographie. 1932. Bd. 27. H. 1. p.: 130—150.)

33. A vízben oldott szerves anyagok szerepe a vízi állatok táplálkozásában. (A Kir. M. Természettud. Társ. 1931. évi Rauer-pályázatán jutalmazott pályamű. — Pótfüzetek a Természettud. Közlönyhöz. 64. kötet, 1932. p.: 49—63.)

34. Beiträge zur Kenntnis der Bodenprotozoen des österreichischen Schneeberges. (Zentralblatt f. Bakt. Parasitenkde. II. Abt. 1932. Bd. 86. p.: 254—259.)

35. A soproni sarlósfecskékről. (Soproni Hírlap. 1932. é. aug. 10. száma.)

36. Adatok a Fertő-tó fizikai és kémiai viszonyainak évi változásához. — *Die physikalisch-chemischen Verhältnisse von dem Fertő- (Neusiedler) See.* (Hydrologiai Köz-löny. 1931. é. XI. kötet, 21—42. és 60—66. l., 1 térképváz-lat, 5 grafikon, 4 táblázat.)

37. A Balaton pelágikus rotatoriái. — *Die pelagischen Rotatorien des Balaton-Sees.* (A M. Biol. Kutató Int. I. oszt. munkái. V. kötet, 1932. 51—63. l.)

38. Új rotatoriák hazánk faunájában. — *Neue Rotatorien in der Fauna Ungarns.* (Állattani Közlemények. 1932. é. XXIX. kötet, 165—184. l., 3 ábra.)

39. A lesenceistvándi tőzegláp néhány kerekeshérgé-ről. (Állattani Közlemények. 1932. é. XXX. köt., 59—63. l.)

40. *Die Protozoen des Waldbodens.* (Fehér: Untersuchungen über die Mikrobiologie des Waldbodens c. köny-vének X. fejezete, p.: 179—222., 5 ábra. Berlin, 1933. Springer.)

41. *A rhinoglana frontalis első hazai gyűjtője.* (Állat-tani Közlemények. 1933. é. XXX. kötet, 93—94. l.)

42. *Sonderbare Ringbildungen von potamogeton pecti-natus L. im Fertő (Neusiedlersee).* (Internationale Revue der ges. Hydrobiol. u. Hydrogr. 1933. Bd. 28. Heft 3/4. p.: 285—294., 3 Abbild.)

43. Adatok a füstifecske lélektanához. (A Természet. 1933. é. XXIX. évf. 7—8. sz., p.: 90—91.)

44. Az édesvizek, mint az élet bölcsői. (Természet-tudományi Köz-löny. 1933. é. 65. kötet, 11—12. sz. 285—286. l.)

45. Az Ochrida-tó állatvilága. (Pótfüzetek a Termé-szettudományi Köz-lönyhöz. 1933. é. 65. kötet, 2—3. sz., ápr.—szept., 78—80. l.)

46. Újabb adatok a pézsmapocok térfoglalásához. (Természet-tudom. Köz-löny. 1933. é. 65. kötet, 433—435. l.)

47. A Fertő-tó lecsapolásának kérdése. (Földgömb, 1933. é. IV. évf. 10. sz. 273—282. l., 4 kép.)

48. *Wandelweg und heutiger Stand der Pütter'schen Theorie.* (Archiv. f. Hydrobiologie, Bd. XXVI., 1933., S. 255—278.)

49. *Squatinella Geleii n. sp., egy új kerekeshérg-faj hazánk faunájában.* — *Sq. n. G. n. sp., ein neues Rädertier aus Ungarn.* (Állattani Közlemények. XXX. kötet, 3—4. füzet, 1933. 3 rajzzal, p.: 177—186.)

50. A sikosangolna a Fertő mellett. (A Természet. 1934. é. XXX. évf. 71—72. l. 1 kép.)

51. *Nährflüssigkeiten zur Züchtung der Protozoen-*

fauna des Bodens. (Zentralblatt für Bakteriologie, Parasitenkunde u. Infektionskrankh. II. Abt. 1934. Bd. 90. p.: 249—254.)

52. Az erdőtalajban lakó állati véglények (protozoák) szerepének és kutatásának problémái. 1. A vizsgálatok feladatai. (Erdészeti Lapok. 73. évf. 1934. 715—721. 1. és 842—850. 1.)

53. Újabb adatok a Fertő-tó kerekeshéreg-faunájának ismeretéhez. — *Neuere Beiträge zur Kenntnis der Rotatorien-Fauna des Neusiedlersees.* (Állattani Közlemények. XXXI. kötet, 1934. 139—150. 1.)

54. Újabb adatok a pézsmapocok dunántúli térhódításához. (Természettudományi Közlöny. 1934. é. 66. kötet, 638—640. 1.)

55. Limnológiai és állatszociológiai műszavak (kb. 300 db.) és magyarázatuk a Természettudományi Lexikonban. (Kiadta a Természettudományi Társulat, Budapest, 1934. 795. 1.)

56. VII. nemzetközi limnológiai kongresszus Belgrádban. (A Kir. M. Természettudományi Társulat Évkönyve 1935-re, Budapest, 1934. 61—65. 1.)

57. A hold fényváltozásainak hatásai a tengeri állatokra. (Természettudományi Közlöny. 1935. é. 67. kötet, 129—131. 1.)

58. A Fertőn történt katasztrófák hatása a tó halállományára és halászatára. („Halászat”. 1935. é. 36. évf. 3—4. számtól kezdve. 24 oldal. — Társszerző: dr. Mika Ferenc.)

59. Az erdőtalajban élő állati véglények (protozoák) mennyiségének évi változásai. (Erdészeti Lapok. 1935. é. 74. évf. VII—VIII. füzet, 605—612. 1., 2 táblázattal.)

60. *Daten zur Kenntnis der Protozoenfauna des Waldbodens von Eberswalde (Deutsches Reich).* (Zentralblatt für Bakteriologie, Parasitenkunde etc. II. Abt. 1935. 93. Bd. 32—38., 1 Abbild.)

61. *Die Protozoen und ihre Verteilung im Waldboden von Tharandt.* (Zentralblatt für Bakteriologie, Parasitenkunde etc. II. Abt. 1935. 93. Bd. 128—137., 1 Abbild.)

62. *Beiträge zur Limnologie und zur Kenntnis der Rotatorien-Fauna des norwegischen Lapplandes. I. Limnologisches und Rotatorien aus der Umgebung des Alten-Fjordes.* (Archiv für Hydrobiologie. 1935. Bd. XXIX., 130—136.)

63. A Hanság limnológiai viszonyai, különös tekintettel kerekeshéreg-faunájára. — *Die limnologischen Verhält-*

nisse des Hanság, mit besonderer Berücksichtigung seiner Rotatorien-Fauna. (Allattani Közlemények. 1935. é. XXXII. kötet, 101—118. l., 1 térképvázlat.)

64. *Études sur la faune des protozoaires de quelques sols du Sahara et des hauts plateaux Algériens.* (Annales de l'Institut Pasteur, Janvier 1936. Tome 56, p.: 101—123.)

65. *Az erdőtalajban élő állati véglények (protozoák) életét meghatározó tényezők.* (Erdészeti Lapok. 1936. é. LXXV. évf. III. füzet, p.: 207—226.)

66. *Az Ochrida-tó természeti érdekességei.* (Pótfüzetek a Természettud. Közlönyhöz. 1936. é. 68. kötet, 2—3. sz., 72—77. l., 4 képpel.)

67. *Collotheca balatonica n. sp., ein neues pelagisches Rädertier aus dem Balaton-See. — Coll. bal. n. sp., egy új pelágikus kerekcséreg-faj a Balatonban.* (A Magyar Biol. Kutató Intézet I. oszt. munkái, VIII. kötet, 1935/36., 178—185. l.)

68. *A Fertő-tó sorsa.* (A Földgömb. VII. évf. 1936. október, 288—296. l., 5 képpel.)

69. *Beiträge zur Limnologie und zur Kenntnis der Rotatorien-Fauna des norwegischen Lapplandes. II. Limnologisches und Rotatorien aus der Umgebung des Porsanger-Fjordes.* (Archiv f. Hydrobiologie. Bd. XXX. 1936. 371—378., 4 Abbild.)

70. *Mohalákó kerekcséreg (Rotatoria) Kőszeg környékéről.* (Vasi Szemle. 1936. é. III. évf. 5—6. sz. 381—389. l.)

71. *A Fertő-tóról.* (Földtani Értesítő. 1936. é. I. új évf. 4. sz. 118—121. l., 3 képpel.)

72. *A pészmapocok továbbterjedése a Dunántúl közepén és déli felében.* (Természettudományi Közlöny. 1937. é. 69. kötet, 2. sz. 77—81. l.)

73. *A pészmapocok elterjedése Sopron környékén, adatokkal az állat életmódjának ismeretéhez.* (Allattani Közlemények. 1937. é. XXXIV. kötet, 1—2. füzet, 1—13. l. — Társszerző: dr. Mika Ferenc.)

74. *A hydra-félék előfordulása hazánkban.* (U. o. 93. l.)

75. *A magyar Fertő halászata az utolsó 12 esztendő folyamán.* (Soproni Szemle. I. évf. 1. sz. 1937. 24—44. l. — Társszerző: dr. Mika Ferenc.)

76. *Az erdőtalajban élő állati véglények (protozoák) biológiája.* (Erdészeti Lapok. 1937. LXXVI. évf. 401—415. l.)

77. *Die jüngsten Katastrophen des Neusiedler-Sees und ihre Einwirkungen auf den Fischbestand des Sees.*

(Archiv. f. Hydrobiologie. Bd. XXXI. 1937. 527—546. l. — Társ szerző: dr. Mika Ferenc.)

78. *Beiträge zur Limnologie und zur Kenntnis der Rotatorien-Fauna des norwegischen Lapplandes. — III. Limnologisches und Rotatorien aus der Umgebung von Assebakke.* (Archiv für Hydrobiologie. Bd. XXXII. 1937. 100—114. l.)

79. *Kísérletek az erdei-egér hazatérő képességéről.* (A Természet. 1937. é. XXXIII. évf. 10. sz. 226—227. l.)

80. *Az üreginyúl helyhez ragaszkodása.* (A Természet. 1937. é. XXXIII. évf. dec. 272—273. l.)

81. *A tihanyi Belső-tó kerekeshérgői.* (A Magyar Biol. Kutatóintézet I. osz. Munkái. IX. kötet, 1937. 153—202. l., 1 légifelvétel, 17 rajz.)

82. *Ptygura tihanyensis n. sp., egy új kerekeshérgő-faj a tihanyi Belső-tóból. — Pt. t. n. sp., ein neues Rädertier aus dem Tihanyer Belső-tó.* (Matematikai és Természettudományi Értesítő. 1937. é. LVI. kötet, 612—621. l.)

83. *Bars megye mohalakó kerekeshérgői. — Moosbeohnende Rotatorien aus dem Komitate Bars.* (Állattani Közlemények. 1938. é. XXXV. kötet, 42—51. l.)

84. *A sopronkőhidai pisztrángtenyésztés és annak tanulságai.* (Halászat. 1938. é. XXXIX. évf. füzeteiben, folytatásokban. — Társ szerző: dr. Mika Ferenc.)

85. *Nagyméretű darázfészkek a soproni Felső-Lövérékből.* (Soproni Szemle. III. évf. 1939. 1—2. sz. 4—9. l.)

86. *Előzetes vizsgálatok a balatoni nedves homokpart élővilágának (pszammon) állatairól.* (A Magyar Biológiai Kutatóintézet Munkái. X. kötet, 1938. 101—138. l., 17 ábrával.)

87. *Bars megyei kerekeshérgők.* (Állattani Közlemények. 1939. XXXVI. kötet, 1—2. füzet, 8 ábra. 1—28. l. — Társ szerző: dr. Dudich Endre.)

88. *Hat év előtti osztrák vita a Fertő-tó sorsáról.* (Soproni Szemle. III. évf. 1939. május 15. 3. sz. 121—136. l.)

89. *Legújabb változások a Nemi-tó élővilágában.* (Pöt-füzetek a Természettudományi Közlönyhöz. 71. kötet, 2—3. sz. 1939. ápr.—szept. 89—91. l.)

90. *Hazai pisztrángtenyésztésünk irányelvei és kilátásai.* (Társ szerző: dr. Mika Ferenc. — Halászat. 1939. é. XL. évf. 11/12., 14., 16., 1940. é. XLI. évf. 1. sz.)

91. *A szabadvízi állatok lebegése.* (A K. M. Természettudományi Társaság által az 1938. évben a Bugát-díjjal jutalmazott pályamű. — Pöt-füzetek a Természettud.

Közlönyhöz. 1939. é. 71. kötethez, okt.—dec. 97—109. l., 12 rajzzal.)

92. Adatok a Balaton kerekeshéreg-faunájának ismeretéhez. — Az „Aszófői nádas öböl” kerekeshérgel. (A Magyar Biológiai Kutatóintézet Munkái. XI. kötet, 1939. 60. l., 25 rajzzal.)

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a M. T. Akadémia III. osztályának külső tagjai közé való megválasztásra **dr. BODENSTEIN MIKSÁ**-t, a berlini egyetemen a fizikai kémia nyugalmazott rendes tanárát.

Bodenstein munkásságának legfőbb részét a gázreakciókinetika megindítása és kifejlesztése képezi. A kémiai fizika ez ága neki köszöni születését és e tudományág későbbi kifejlődésében is Bodenstein tette meg az elhatározó lépéseket. E munkásság a jódhidrogén bomlásának tanulmányozásával kezdődött. A klórdurranógáz kinetikájának vizsgálata Bodenstein az instabilis közbenső termékek, a láncreakciók hipotéziséhez vezette. Fontos eredmény volt a láncreakciók sebességének kiszámítása a közbenső termékek állandó koncentráció arányának felismerésével, ami a legbonyolultabb tapasztalati összefüggéseket is hűen adja vissza. Ez a termékeny gondolat addig áttekinthetetlen bonyolult reakciók mechanizmusát világította meg. Ugyancsak Bodenstein nevéhez fűződik a gázreakciókinetika egyik mellékágának, a felületi katalízisnek megindítása is. E munkáját nagy sikerrel tanítványai, Taylor H. S. a princetoni egyetem tanára és Mittasch az oppai I. G. Farbenindustrie laboratóriumának vezetője folytatták. Maradandó alkotásokkal örökölte meg nevét Bodenstein a kémiai egyensúlyok kutatásánál is, melyeknek gyakorlati jelentősége is van. Nagy mestere a komplikált folyamatok felderítésének, mint azt az ammónia oxidációja esetében a múlt évben Budapesten tartott előadásában is kifejtette. Bodenstein volt az első, aki a fotokémia sok bonyolult kérdését klasszikusan egyszerű és pontos kísérleteivel megvilágította.

Hosszúra nyúlna azoknak a jelentős megfigyeléseknek és elméleti elgondolásoknak felsorolása, melyeket Bodenstein a gázreakciók tanulmányozása közben tett. A víz

szerepe a reakciók sebességénél az aldehidek oxidációja, a nitrogénoxidok oxidációja mind külön-külön is dicsőséget szereznének szerzőjüknek. Végül megjegyezzük, hogy Bodenstein hosszú ideig volt a Bunsen-Gesellschaft, a Deutsche Chemische Gesellschaft elnöke és a német Atómsúlybizottság tagja. Akadémiánk kültagjai sorába való megválasztását abban a biztos tudatban ajánljuk, hogy a magyar tudományos világnak vele való értékes kapcsolatai ezáltal még szorosabbra fűződnek.

Gróh Gyula r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Rybár István r. t.

Széki Tibor l. t.

Bay Zoltán l. t.

A III. osztályba *külső* tagnak ajánljuk **BRAGG LAWRENCE VILMOS** angol tudóst.

Bragg Lawrence Vilmos 1890-ben született az ausztráliai Adelaide-ben, hol atyja, Bragg W. H. egyetemi tanár volt.

Mint cambridge-i egyetemi hallgató, 1912-ben kimutatta, hogy LAUE és munkatársainak ismert röntgensugár-interferencia kísérletét a röntgensugárnak a kristályrács hálózati síkjain való tükrözésével lehet magyarázni. Ebből kiindulva meghatározta a kősó szerkezetét, mely az első ismert kristályszerkezet. Majd atyjával, ki időközben az angliai Leeds egyetemének tanára lett, tovább folytatta munkáját. Bragg W. H. az ionizációs spektrométert szerkesztette, mellyel kvantitatív intenzitásméréseket végezhettek. Bragg W. L. gyors egymásutánban határozta meg a réz, pirit, szfalerit, zinkit és wurtzit, kalcit, aragonit, fluorit stb. szerkezetét. Ezekért a vizsgálataiért atyjával együtt megkapta az 1915-ös Nobel-díjat.

A háború után a manchesteri egyetemen lett a fizika tanára. Nagy jelentőségűek az atomok röntgensugárszóró képességére vonatkozó kutatásai és az ezeken alapuló, abszolút intenzitásméréseket felhasználó szerkezetmeghatározásai. 1926-ban kezdte meg a szilikátok szerkezetének kutatását és néhány év alatt munkatársaival együtt számos szilikát szerkezetét határozták meg. Ezekből alapvető új elveket és a szilikátok szerkezetének természetes

rendszerét állíthatta fel. Legújabbán ötvözetek termikus szerkezetváltozásainak tanulmányozásával foglalkozik.

Jelenleg a cambridge-i egyetemen Rutherford utóda és a Cavendish Laboratory igazgatója.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Gróh Gyula r. t.

Széki Tibor l. t.

Buzágh Aladár l. t.

A M. T. Akadémia III. osztályába *külső* tagnak tisztelettel ajánljuk **DEBYE PÉTER**-t, a berlini egyetem tanárát és a Kaiser Wilhelm Institut für Physik igazgatóját, számos akadémia tagját, a Nobel-díj nyertesét, hollandi állampolgárt.

Debye vizsgálatai az elméleti és kísérleti fizika számos területére terjednek ki, egyaránt mesterien kezeli a kísérleti és matematikai módszereket.

Vizsgálatai közül a következőket emeljük ki:

Debye a szilárd testek fajhőjének beható elméletét adta meg, miután Einstein az elmélet alapjait megvetette; kimutatta a szilárd testek atomjainak hőmozgását röntgensugarak segítségével; módszert adott a gázok szabad molekulái struktúrájának meghatározására röntgensugarak segítségével; felismerte az elektromos dipolusok szerepét dielektrikumokban és ezek elméletét kiépítette; az elektrolitek ismert elméletét állította fel. Végre Debye egészen új gondolon alapuló módszere, a demagnetizáció segítségével a hőmérséklet abszolút zérusfokát olyannyira lehetett megközelíteni, amennyire a többi módszer segítségével gondolni sem lehetett volna.

Debye a fizika terén ma világszerte elismert tekintély és Akadémiánk csak nyerhet, ha kültagjának megválasztja.

Hazánk ügyei iránt érdeklődik és tavaly két előadást tartott Budapesten.

Pogány Béla r. t.

Rybár István r. t.

Gróh Gyula r. t.

Ortvay Rudolf l. t.

Bay Zoltán l. t.

Alulírottak a III. osztályba *külső* tagnak ajánljuk **dr. OSTWALD FARKAS** lipcsei egyetemi ny. r. tanárt, a lipcsei egyetem kolloidkémiai intézetének igazgatóját.

Ostwald Farkas 1885-ben Rigában (Baltikumban) született, középiskolai és egyetemi tanulmányait Lipcsében végezte, ahol 1904-ben bölcsészettudományi oklevelet nyert és a rákövetkező két évben a kaliforniai egyetemen Løb Jack professzor intézetében mint tanársegéd működött. 1907-ben a lipcsei egyetem bölcsészettudományi kara magántanárrá habilitálta. 1915-ben a kolloidkémia rendkívüli tanára lett. Ő volt Németországban az első, aki (1909-ben) kolloidkémiaiából rendszeres egyetemi előadásokat és gyakorlatokat tartott. 1923-ban megszervezte Németországban az első kolloidkémiai intézetet, amelynek élén máig is rendkívül gazdag működést fejt ki.

Ostwald Farkas széleskörű és alapvető kutatásokat végzett a kolloidkémianak csaknem minden ágában. Ő volt a korszerű, exakt alapokra fektetett kolloidkémianak egyik megalapítója. Tőle származik a diszperzrendszeres tanterele, amelyet kísérletileg Zsigmondy és Weimarn igazolt. 1907-ben deduktív módon bebizonyította, hogy a kolloidállapot egyik különleges esete a diszperz állapotnak s mint ilyen, az anyagnak egyik általánosan lehetséges állapota, vagyis elvileg minden anyag hozható kolloidállapotba. Ő hirdette először, hogy a kolloidok tudománya az anyag egyik különleges állapotának, a diszperzállapotnak fizikai kémiája, amely állapot époly általános, mint a kristályos vagy a három halmazállapot.

Ostwald volt az első, aki rámutatott arra, hogy a diszperzrendszerekkel kapcsolatban sokkal célszerűbb és termékenyebb, ha a „homogén” és „heterogén” rendszerek klasszikus fogalmától függetlenül a szuszpenziókat, a kolloid-oldatokat és a molekuláris-oldatokat egységes szempontból vizsgáljuk, közös sajátágaikat kiemeljük, s a közös sajátóságokból kiindulva keressük a különleges, az egyéni tulajdonságaikat. Ostwaldtól származik a kolloidállapotnak ú. n. dimenziós meghatározása is: mindazok a rendszerek, amelyek részecskéinek mérete a fény hullámhossza és a klasszikus értelemben vett molekulaméret között van, szükségszerűen mutatják a kolloidokra jellemző sajátóságokat. Ostwald rendszerében a folyékony kolloid-oldatok mellett természetes helyet nyertek az eddig hontalan képződmények, amilyenek a habok, a füstök, a ködök, a szilárd diszperziók, az eutektikumok, az elegykristályok stb.

Újabban felismerte azt, hogy a diszperzrendszerekkel

rokon rendszerek az ú. n. difformrendszerek, a szálak és lemezek. Diszpergálás és difformálás két párhuzamos út, mely a mikroszkópos diszkontinuitásokból kiindulva egyaránt elvezet az anyag legkisebb építőköveihez és mindkét úton egyaránt összetalálkozunk a kolloidrendszerekkel. A diszperz és a difformált kolloidok tehát a kolloidrendszereknek két testvércsoportját képezik.

Ostwald Farkastól eddigelé több mint 400 tudományos közlemény jelent meg. Munkássága a tiszta elméleti és az alkalmazott kolloidkémia terén egyaránt gazdag maradandó eredményekben. Többek között az ő nevéhez fűződik a szín-diszperzitásfok szabálya, továbbá a kolloidoldás ú. n. üledékszabálya, amely utóbbit egyik magyar munkatársával egyidejűleg állapította meg. Számos dolgozatában foglalkozik a kolloid-oldatok viszkozitásával. Alapos és gazdag kísérleti adatokkal bebizonyította, hogy a kolloid-oldatok viszkozitásánál tapasztalható különlegességek, amelyeket régebben „anomáliáknak” tekintettek, általános sajátosságai a liofil rendszereknek. Az ennek megfelelő szerkezeti viszkozitás fogalma tőle származik. Az idevágó irodalomban közismert és gyakran használatos az Ostwald—De Waele-féle egyenlet. Elméletileg és kísérletekkel bebizonyította, hogy a kolloid-oldatok a klasszikus hidrodinamikai törvényekkel ellentétben, mindig három részből álló kifolyási görbét mutatnak. („Ostwald-féle kifolyási görbe”.) Hasonlóképpen általánosan ismeretes az Ostwald-féle solvatációs egyenlet, amely a liofil solok anomális ozmosis nyomásának mennyiségi kifejezésére alkalmas. Ostwald már 1905-ben felismerte azokat az általános szabályszerűségeket, amelyek a savaknak és a lúgoknak duzzadására és a solok viszkozitására kifejtett hatásánál tapasztalhatók. Beható tanulmányokkal bebizonyította, hogy a diszperzitásfok megváltozása — kémiai átalakulás nélkül — organikus festékeknél is színváltozást idézhet elő. Egyik magyar munkatársával bebizonyította Ostwald, hogy a kolloiddimenziókban a kristályok stereometriai és stöchiometriai összetétele között lényeges különbség lehet, s e különbség a kolloiddimenziók felső határa felett tűnik el. Újabban kísérleti és elméleti tanulmányokkal egy új koagulációs elméletet épített ki, amelyben az elektrolittartalmú diszperziós közeg aktivitási koefficiense játszik fő szerepet.

Széleskörű vizsgálatokat végzett Ostwald az alkalmazott kolloidkémia különböző területein is. E vizsgálatai kiterjednek az elektrolitek biológiai hatására, gyógyszer-

hatásra, az élelmiszerek (liszt, kenyér) kolloidsajátságaira, a kaucsuk, a tőzeg, a humuszsavak, a gipsz, az agyagok, a szappanok, a gyanták, az aszfalt, a papiros stb. technológiai problémáira. Nagy tevékenységet fejtett ki a cserzőipar, a viszkose és a cellulózeszármazékok gyártása, továbbá a flotációs iparok területén.

Nagyszámú tudományos közleményén kívül különböző világnyelveken megjelent számos könyve és gyűjteményes munkája hirdeti széleskörű munkásságának marandó sikereit. *Grundriß der Kolloidchemie* 8 kiadásban, *Die Welt der vernachlässigten Dimensionen* 11 kiadásban, öt nyelven jelent meg. *Licht und Farbe der Kolloide* c. munkája egyedüli alapvető munka a maga nemében.

Ostwald mint tanítómester és mint organizátor is kitűnik ritka képességével és kitartásával. Intézetében saját vezetése alatt ezideig több mint ötven doktori értekezés készült és több mint száz külföldi munkatársa dolgozott, közöttük számos magyar kémikus. A kolloidkémia lendületes fejlődését nagy mértékben elősegítették a szerkesztésében megjelenő különböző kiadványok. Megalapítója, illetőleg kiadója 1907. óta a *Kolloid-Zeitschrift*-nek, a *Kolloidchemische Beihefte*-nek, a *Handbuch der Kolloidchemie* c. gyűjteményes munkának, a *Klassiker der exakten Wissenschaften* stb. c. időszakonként megjelenő kiadványoknak. Megalapítója és megalapítása óta elnöke a Kolloidgesellschaftnak.

Ostwald Farkas nevét és munkásságát a külföld nemcsak nagyszámú közleményeiből és könyveiből ismeri, hanem személyes közlés alapján is, amennyiben több ízben tett körutazást, és sorozatos előadásokat tartott mind az európai államokban, mind a tengeren túl. A közelmúltban Budapestre is ellátogatott és két előadásban ismertette újabb kutatásainak eredményeit és a kolloidkémia fejlődésének újabb irányait. Szakadatlan és eredményes tudományos munkásságáért nagyszámú kitüntetés érte a legkülönbözőbb európai, amerikai és ázsiai testületek részéről.

Tekintettel Ostwald Farkas tudományos munkásságára, továbbá arra, hogy intézetében több magyar kémikus is kiképzést nyert és fejleszthette kolloidkémiai ismereteit, akikkel Ostwald ma is igyekszik fenntartani a tudományos kapcsolatokat, méltányosnak véljük, ha Ostwald Farkast a M. T. Akadémia kültagjának megválasztjuk.

Gróh Gyula r. t.

Mauritz Béla íg. és r. t.

Rybár István r. t.

Széki Tibor l. t.

Bay Zoltán l. t.

A M. T. Akadémia III. osztályába *külső* tagnak tisztelettel ajánljuk **PLANCK MIKSA** titkos tanácsost, a berlini egyetem kiérdemesült tanárát, a porosz Tudományos Akadémia évek során át volt titkárát, a Kaiser Wilhelm Institut volt elnökét, a fizikai Nobel-díj nyertesét, számos tudományos társaság tagját, német állampolgárt.

Planck régebbi munkássága főképp a thermodinamikára vonatkozik, melyet számos mélyreható eredménnyel gazdagított. Így Gibbs gondolatai csak Planck vizsgálatai segítségével váltak a tudományos világ közkincsévé. Felemlíthetjük a Galván-elemek thermodinamikájára vonatkozó fontos vizsgálatait, valamint a relativisztikus mechanikára vonatkozó mélyenjáró fejtegetéseit.

Thermodinamikai vizsgálatai vezették a múlt század kilencvenes éveiben az ú. n. fekete test sugárzásának problémájára. E problémát egy alapvető, és annakidején igen idegenszerű új gondolat: az energia ill. hatáskvantum fogalmának bevezetésével oldotta meg, és evvel egy oly gondolatot vezetett be a fizikába, mely azt a lefolyt 40 év alatt mélyrehatóan átalakította, a mai atomelméletet lehetővé tette, és ma is a fizika alapjaira vonatkozó minden kutatás alapja.

Planck Miksa ma a tudományos világ köztiszteletben álló egyik legnagyobb tekintélye, és mivel hazánk ügyei iránt érdeklődik és Budapesten néhány év előtt előadást is tartott, helyesnek tartanók, ha Akadémiánk is kifejezné hódolatát Planck Miksa iránt és megtisztelné önmagát avval, hogy külső tagjai sorába iktatná.

Pogány Béla r. t.
Rybár István r. t.
Hoor-Tempis Mór r. t.
Ortvay Rudolf l. t.
Bay Zoltán l. t.

Az 1940. évben ajánlott belső tagok névsora:

Babits Mihály	10
Bacsó Jenő	16
Balás P. Elemér	17
Baló József	52
Domanovszky Sándor	14
Fekete Zoltán	60
Filarszky Nándor	36
Finkey József	37
Gratz Gusztáv	20
Györffy István	64
Heller Erik	22
Horváth Henrik	27
Ivánka Endre	4
Jánossy Dénes	28
Kerékjártó Béla	39
Nagy Miklós	24
Orsós Ferenc	45
Szász Károly	3
Száva-Kováts József	66
Tamás Lajos	6
Tóth Zoltán	25
Varga Lajos	68
Váczy Péter	28
Zechmeister László	44
Zimányi Károly	36
Zolnai Béla	12

Az 1940. évben ajánlott külső tagok névsora:

Bodenstein Miksa	75
Bragg L. Vilmos	76
Debye Péter	77
Dikoff Lüben A.	31
De Francisci Péter	32
Grabmann Márton	33
Montù Károly	33
Nogara Bertalan	34
Ostwald Farkas	78
Planck Miksa	81
Rostovtzeff Mihály	35
Valéry Pál	13
Vitry Pál	35

B 110029